

SENSORISCHE OVERPRIKKELING, HOOGSENSITIVITEIT EN PERSOONLIJKHEID:

**SURVEY-ONDERZOEK NAAR INDIVIDUELE VERSCHILLEN IN EEN
PRIKKELRIJKE WERKOMGEVING**

Maaïke Grootaert

00704299

Promotor(en): Prof. dr. Peter Vlerck, Prof. dr. Bert Weijters en Kato Colombet

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de bedrijfspsychologie

Academiejaar: 2024 – 2026

Abstract

Sensorische overprikkeling op het werk krijgt toenemende aandacht binnen onderzoek naar welzijn en werkbelasting, maar wordt nog vaak ondergebracht binnen bredere stressconstructen. Deze masterproef onderzocht de relatie tussen hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling op het werk. Daarbij werd nagegaan of trait anxiety de relatie tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling gedeeltelijk medieert. Het onderzoek maakte gebruik van een cross-sectioneel survey-design bij werkende respondenten uit uiteenlopende sectoren. Na data cleaning bestond de opgeschoonde dataset uit 872 respondenten. Voor de hypothesetoetsing werd gewerkt met een finale analysedataset van 580 respondenten met geldige scores op hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling op het werk.

Hoogsensitiviteit werd gemeten met de Highly Sensitive Person Scale-Revised, trait anxiety met een verkorte selectie uit de State-Trait Anxiety Inventory, en sensorische overprikkeling met een samengestelde schaal ontwikkeld voor deze studie. De schaal voor sensorische overprikkeling vertoonde een duidelijke eendimensionele structuur en een hoge interne consistentie.

De resultaten toonden aan dat hoogsensitiviteit positief samenhangt met sensorische overprikkeling op het werk. Daarnaast hing hoogsensitiviteit positief samen met trait anxiety, en hing trait anxiety positief samen met sensorische overprikkeling. De mediatieanalyse wees op een significant indirect effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling via trait anxiety, terwijl het directe effect van hoogsensitiviteit significant bleef. Dit wijst op gedeeltelijke mediatie. De resultaten bleven behouden wanneer alertheidsberoep als controlevariabele werd opgenomen. Deze bevindingen suggereren dat sensorische overprikkeling op het werk samenhangt met zowel sensorische gevoeligheid als angstgeneigdheid, en dat werkgerelateerde overprikkeling het best begrepen wordt als een samenspel tussen individuele gevoeligheid, emotionele kwetsbaarheid en werkcontextuele factoren.

Dankwoord

Het schrijven van deze masterproef vormde voor mij het sluitstuk van een intensief maar waardevol traject. Deze masterproef voelt als de kers op de taart van mijn keuze om opnieuw te gaan studeren. Na het behalen van twee bacheloropleidingen was het niet vanzelfsprekend om opnieuw een opleiding aan te vatten, zeker niet in combinatie met werken. Toch ben ik dankbaar dat ik deze stap heb gezet en dat ik dit traject heb mogen afronden.

In de eerste plaats wil ik Prof. dr. Peter Vlerick bedanken voor de heldere toelichting bij de start van dit onderzoek. De aangereikte slides, bijlagen en inhoudelijke kaders vormden een belangrijke houvast voor het uitwerken van deze masterproef en hielpen mij om het onderwerp beter te situeren binnen de bredere onderzoekslijn.

Daarnaast wil ik Kato Colombet uitdrukkelijk bedanken voor haar begeleiding doorheen dit proces. Haar ondersteuning betekende veel voor mij, zowel tijdens het uitwerken van de literatuurstudie als bij de latere versies van deze masterproef. Ik heb veel gehad aan haar gerichte feedback, haar snelle reacties en de duidelijke manier waarop zij telkens meedacht over de volgende stappen. Die begeleiding gaf mij niet alleen inhoudelijke richting, maar ook het vertrouwen om dit werk verder te verfijnen.

Ook wil ik mijn mama bedanken voor haar steun tijdens dit traject. De keuze om opnieuw te gaan studeren was niet vanzelfsprekend, maar haar vertrouwen en aanmoediging hebben mij geholpen om deze beslissing vol te houden. Daarnaast wil ik mijn vrienden bedanken, die op hun manier achter mij stonden en mee zorgden voor de nodige steun, afleiding en relativering wanneer dat nodig was.

Tot slot wil ik iedereen bedanken die, rechtstreeks of onrechtstreeks, heeft bijgedragen aan deze masterproef. Het afronden van dit werk was niet alleen een academische opdracht, maar ook een persoonlijk traject waarin ik veel heb geleerd over onderzoek, doorzettingsvermogen en mijn eigen groei als student.

Inhoudsopgave

<i>Abstract</i>	2
<i>Dankwoord</i>	3
<i>1. Inleiding</i>	6
1.1 Sensorische overprikkeling: Definitie en kenmerken	7
1.2 Hoogsensitiviteit: Definitie en kenmerken	10
1.3 Relatie tussen hoogsensitiviteit en overprikkeling	12
1.4 Hoogsensitiviteit meten	13
1.5 Trait anxiety	16
<i>2. Conceptueel model</i>	18
2.1 Job Demand Resource Model (JD-R Model)	18
2.2 Onderzoeksontwerp	21
<i>3. Methodologie</i>	26
3.1 Populatie en steekproef	26
3.2 Meetinstrumenten	27
3.3 Procedure van dataverzameling	28
3.4 Data-analyse	31
<i>4. Resultaten</i>	36
4.1 Beschrijvende statistieken van de steekproef	36
4.2 Mate van sensorische overprikkeling op de werkvloer	38
4.3 Relatie tussen hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling	40
4.4 Toetsing van het onderzoeksmodel en de hypothesen	42
4.5 Aanvullende controleanalyse met alertheidsberoep	46
<i>5. Discussie</i>	48
5.1 Bespreking van de resultaten in relatie tot eerder onderzoek	48
5.2 Sterktes en beperkingen van het onderzoek	51
<i>6. Conclusie</i>	55
6.1 Samenvatting van de belangrijkste bevindingen	55
6.2 Antwoord op de onderzoeksvragen	55
6.3 Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek	56
<i>7. Referentielijst</i>	58

8. <i>Bijlagen</i>	71
8.1 Informatiebrief en instructies	71
8.2 Aanvullende visualisatie van de correlaties	73

1. Inleiding

Hedendaagse werkomgevingen worden steeds dynamischer en complexer, wat de mentale gezondheid van werknemers onder druk kan zetten (Morgeson & Humphrey, 2006). Voor bepaalde werknemers vormt sensorische overprikkeling, een toestand waarin externe prikkels zoals geluid, licht, geur en sociale interacties overweldigend worden, een grote uitdaging. Deze prikkels kunnen overweldigend worden en leiden tot stress en uitputting (Robertson & Baron-Cohen, 2017). Dit leidt tot een verhoogde 'sensory load' en mentale belasting (Chacon et al., 2023).

Dit probleem komt meer voor bij hoogsensitieve personen (HSP), een persoonlijkheidstype gekenmerkt door een diepgaande verwerking van sensorische informatie, sterke emotionaliteit en verhoogde gevoeligheid voor subtiele stimuli (Aron & Aron, 1997). Onder druk van te veel prikkels kunnen HSP's sneller last krijgen van stress, vermoeidheid en verminderde werkprestaties (Benham, 2006). Dit toont zich op de werkvloer in dalende productiviteit, verminderde focus en verhoogd risico op burn-out (Golonka & Gulla, 2021). Uit recent onderzoek blijkt dat overstimulatie bij HSP's leidt tot een lagere mentale gezondheid en de neiging tot het gebruiken van onaangepaste copingstrategieën, wat het welzijn op het werk kan ondermijnen (Pérez-Chacón et al., 2024).

Tegelijkertijd zijn er aanwijzingen dat bepaalde aspecten van hoogsensitiviteit, zoals het opmerken van subtiele signalen, ook positieve effecten kunnen hebben (Morón, 2024). Dit is echter afhankelijk van de (werk)context. Werknemers met een hoge sensorische verwerkingsgevoeligheid kunnen bijvoorbeeld gevoeliger zijn voor betekenisvolle taken of constructieve feedback (Sutter & Sülzenbrück, 2023). Toch is de specifieke toestand van sensorische overprikkeling op de werkvloer zelf nog nauwelijks onderzocht. Hoewel er, in het kader van stressonderzoek, vaak gekeken is naar HSP'ers in termen van stressgevoeligheid of job demands en resources of taakeisen en hulpbronnen op het werk, (JD-R model; Bakker & Demerouti, 2007) is het ervaren en meten van overprikkeling in arbeidsomgevingen nauwelijks gebeurd. Vaak wordt de beleving van overprikkeling in empirisch onderzoek ondergebracht bij generieke stressconstructen, zonder instrumenten die specifiek de sensorische belasting

vastleggen (Veleanovici et al., 2023). Juist deze lacune, hoe HSP'ers daadwerkelijke overprikkeling ervaren en hoe dat het functioneren beïnvloedt, vormt een belangrijk aandachtspunt voor toekomstig onderzoek.

1.1 Sensorische overprikkeling: Definitie en kenmerken

Sensorische overprikkeling verwijst naar de toestand waarin een individu tijdelijk niet langer in staat is om binnenkomende sensorische informatie voldoende te filteren, integreren of verwerken (Withrow, 2007). Deze toestand kan zich voordoen wanneer de intensiteit, duur of combinatie van zintuiglijke prikkels, (zoals geluid, licht, geur of beweging), de individuele verwerkingscapaciteit overstijgt (Khan & Khan, 2022). Dat kan resulteren in cognitieve en emotionele ontregeling, vermoeidheid en gedragsveranderingen (Scheydt et al., 2017). Het concept is oorspronkelijk vooral onderzocht binnen de context van psychiatrische zorg en neurologische stoornissen met bijzondere aandacht voor patiënten met schizofrenie, autismespectrumstoornissen en sensorische integratiestoornissen (Brown & Dunn, 2002; Kern et al., 2007).

Tegenwoordig wordt sensorische overprikkeling niet alleen binnen klinische contexten, maar ook in bredere settings, zoals werkomgevingen, erkend. In deze omgevingen kunnen externe stimuli, door hun intensiteit of onvoorspelbaarheid of de combinatie van beide, de verwerkingscapaciteit van individuen overschrijden (Bayramzadeh & Ahmadpour, 2023). Werknemers die worden blootgesteld aan constante geluidsoverlast of een teveel aan visuele prikkels kunnen symptomen van overprikkeling vertonen (Mucci et al., 2021). Dit heeft negatieve gevolgen voor het welzijn en de productiviteit (Leone & Sigman, 2020).

In hun conceptuele analyse van sensorische overprikkeling beschrijven Scheydt et al. (2017) dit als een toestand met specifieke beïnvloedende kenmerken zoals verhoogde kwetsbaarheid voor stimuli, verminderde controle over prikkelverwerking en een verlaagd vermogen tot adaptatie. De auteurs koppelen deze symptomen aan stressmodellen, in het bijzonder aan transactionele modellen van stress, zoals het model van Lazarus en Folkman, waarin overprikkeling ontstaat wanneer externe eisen de individuele

copingcapaciteit overstijgen. Sensorische overprikkeling wordt in dat kader opgevat als een drempeloverschrijdende toestand die leidt tot uitputting, angst of vermijding.

Sensorische overprikkeling wordt onderscheiden van gelijkaardige concepten zoals informatie-overload (Scheydt et al., 2017), hoewel er toch duidelijke overlappen zijn op het niveau van cognitieve belasting (Grabovska & Musakovska, 2020). Informatie-overprikkeling verwijst naar een toestand waarin iemand wordt geconfronteerd met een overmaat aan complexe of conflicterende informatie, waardoor de cognitieve verwerkingscapaciteit onder druk komt te staan (Lipowski, 1975). Dit type overbelasting speelt zich hoofdzakelijk af op het niveau van mentale verwerking van symbolische of talige input (zoals tekst, data of beslissingsopties). Sensorische overprikkeling daarentegen betreft zintuiglijke input (zoals geluid, licht of geur) die direct binnenkomt via de zintuigen en het brein overstimuleert op een meer perceptueel en fysiek niveau. Hoewel beide vormen van overbelasting kunnen leiden tot mentale vermoeidheid, stress of uitputting, ligt in deze masterproef de nadruk uitsluitend op sensorische overprikkeling, en wordt informatie-overload dus buiten beschouwing gelaten.

De onderliggende mechanismen van sensorische overprikkeling worden in de cognitieve psychologie toegeschreven aan beperkingen in aandacht, werkgeheugen en filtercapaciteit (Gazzaley & Nobre, 2012; Plebanek & Sloutsky, 2019). Onder normale omstandigheden onderdrukt het zenuwstelsel irrelevante prikkels via processen zoals selectieve aandacht, waarbij relevante stimuli actief worden geselecteerd, en habituatie, waarbij voortdurende prikkels automatisch minder aandacht krijgen (Gazzaley & Nobre, 2012; Plebanek & Sloutsky, 2019).

Wanneer deze mechanismen onder druk komen te staan, bijvoorbeeld door frequente blootstelling, stress of verminderde copingcapaciteit, treedt overprikkeling op als een beschermingsmechanisme van het brein (Khan & Khan, 2021). Overprikkeling geeft via fysieke, cognitieve en emotionele reacties aan dat de verwerkingscapaciteit is overschreden, met als doel de persoon aan te zetten tot het verminderen van prikkels en het herstellen van het interne evenwicht. Dit uit zich onder andere in fysieke reacties (zoals hoofdpijn of verhoogde hartslag), cognitieve symptomen (zoals concentratieverlies) en emotionele reacties (zoals irritatie of angst) (Khan & Khan, 2021).

In de werkcontext kan sensorische overprikkeling ontstaan in omgevingen waar meerdere zintuiglijke signalen simultaan voorkomen, maar ook wanneer één enkele prikkel zeer intens of langdurig aanwezig is, en waar weinig mogelijkheden zijn om zich eraan te onttrekken (Bak-Sosnowska & Holecki, 2022).

Recent experimenteel onderzoek van Marzolla et al. (2025) toont aan dat blootstelling aan lawaai, tijdsdruk en cognitieve belasting de kans op subjectieve sensorische overbelasting significant verhoogt. Dit leidt op zijn beurt tot slechtere taakprestaties en verhoogde vermoeidheid. Ook werd aangetoond dat deze effecten sterker zijn bij personen met een verhoogde sensorische gevoeligheid, zoals hoogsensitieve personen (HSP's), wat het belang onderstreept van individuele verschillen in sensorische prikkelverwerking (Acevedo et al., 2021).

In de bedrijfspsychologie wordt sensorische overprikkeling steeds vaker in verband gebracht met job design en werkcondities. Morgeson en Humphrey (2006) benoemen in hun Work Design Questionnaire (WDQ) onder andere sensorische werkeisen als aparte categorie binnen de fysieke werkomgeving. Sensorische werkplekeisen omvatten prikkels die niet direct taakrelevant zijn, maar wel impact hebben op de werknemer, zoals bijvoorbeeld constant achtergrondgeluid, sterk kunstlicht of heel veel sociale interacties in open kantoorruimtes. De auteurs benadrukten dat sensorische werkeisen ook psychologische effecten kunnen veroorzaken, zoals verhoogde stress of verminderde taakprestaties. Hun concept werd later breed erkend binnen de bedrijfspsychologie, zoals blijkt uit meta-analytisch onderzoek naar werkontwerpkenmerken dat aantoont dat omgevingsfactoren een substantiële impact hebben op mentale belasting en welzijn (Humphrey et al., 2007). Maar een vragenlijst is veel breder en heeft een beperkte focus op deze fysieke werkkenmerken.

De perceptie van sensorische stimuli is subjectief want wat voor de ene persoon een hinderlijke overbelasting vormt, wordt door een ander nauwelijks opgemerkt. Deze individuele verschillen hangen onder andere samen met persoonskenmerken zoals sensory processing sensitivity (SPS). SPS wordt gekenmerkt door diepgaande cognitieve verwerking van sensorische input, sterke emotionele responsiviteit en verhoogde gevoeligheid voor subtiele stimuli (Aron & Aron, 1997). Personen met een hoge SPS, ook wel hoogsensitieve personen (HSP) genoemd, lopen daarom meer risico op

overprikkeling in contexten met intense of voortdurende sensorische belasting (Sutter & Sülzenbrück, 2023). In werksituaties leidt dit onder meer tot verhoogde vermoeidheid, verminderde taakgerichtheid en een grotere nood aan herstelmomenten (McGarrigle & Mattys, 2023). In deze masterproef hanteren we verder de term HSP, hoogsensitieve personen.

We kunnen dus stellen dat HSP een multidimensioneel fenomeen dat ontstaat door een mismatch tussen externe prikkelbelasting en de individuele verwerkingscapaciteit (Şengül-İnal & Sümer, 2020). De gevolgen zijn zichtbaar op fysiologisch, cognitief en emotioneel niveau (Bak-Sosnowska & Holecki, 2022). Binnen werkcontexten verdient sensorische overprikkeling meer aandacht (Pérez-Chacón et al., 2024). Zowel als risicofactor voor welzijnsproblemen maar ook als determinant van prestatie en motivatie (Sutter & Sülzenbrück, 2023).

1.2 Hoogsensitiviteit: Definitie en kenmerken

HSP (hoog sensitief persoon) is een aangeboren persoonlijkheidskenmerk dat bij ongeveer 15 tot 20% van de bevolking voorkomt (Aron & Aron, 1997). De term werd gepopulariseerd door psychologe Elaine N. Aron en wordt sindsdien steeds meer erkend als een essentieel aspect binnen de studie van individuele verschillen.

Aron en Aron (1997) introduceerden het concept van hoogsensitiviteit, gebaseerd op empirisch onderzoek naar sensorische verwerking en stressgevoeligheid, om personen te beschrijven die een verhoogde sensitiviteit voor omgevingsstimuli hebben. Later werd deze oorspronkelijke definitie verder verfijnd. Greven et al. (2019) breidden het concept uit door HSP te definiëren als een verhoogde neurologische gevoeligheid voor zintuiglijke, emotionele en sociale prikkels, gecombineerd met een diepgaande verwerking van deze informatie. Neuropsychologisch onderzoek ondersteunt deze uitbreiding: studies tonen bij personen met hoge hoogsensitiviteit een verhoogde activatie in hersengebieden die betrokken zijn bij aandacht, empathie en sensorische verwerking, zoals de insula en de amygdala (Acevedo et al., 2014).

Aron en Aron (2012) beschrijven vier fundamentele kenmerken die samengevat worden in het acroniem DOES:

- Diepgaande verwerking: HSP's (mensen met een hoogsensitieve trek) nemen meer tijd om informatie te verwerken en maken diepere cognitieve associaties.
- Overstimulatie: HSP's raken sneller overbelast in prikkelrijke of chaotische omgevingen.
- Emotionele intensiteit en empathie: HSP's reageren sterker op emoties, zowel van zichzelf als van anderen.
- Sensorische gevoeligheid: HSP's nemen subtiele signalen en details waar die anderen vaak ontgaan.

Hoogsensitiviteit onderscheidt zich van stoornissen zoals autismespectrumstoornis (ASS) en ADHD doordat het, mits een ondersteunende context, niet gepaard hoeft te gaan met disfunctioneren (Lionetti et al., 2018). Het wordt beschouwd als een niet-pathologisch persoonlijkheidskenmerk dat deel uitmaakt van de variatie binnen temperament (Aron, 2002).

Dit onderscheid is van groot belang voor diagnostiek en begeleiding, omdat contextuele diagnostische criteria kunnen helpen om false positive diagnoses te voorkomen. Door symptomen te beoordelen in relatie tot de omstandigheden (bijvoorbeeld of ze proportioneel zijn aan de omgevingsstressoren) wordt vermeden dat hoogsensitieve personen onterecht worden gediagnostiseerd of gemedicaliseerd. In plaats daarvan kunnen zij beter ondersteund worden in een context die hun sensitiviteit respecteert en benut (Wakefield & First, 2012).

In professionele contexten kan hoogsensitiviteit zich zowel als sterkte maar ook als zwakte manifesteren. Onderzoek toont aan dat HSP's uitblinken in functies die nauwkeurigheid, creativiteit of empathisch vermogen vereisen (Sobczak et al., 2021). Tegelijkertijd blijkt dat HSP's sneller stress of overprikkeling ervaren bij hoge werkeisen, lawaai of gebrek aan autonomie (Acevedo et al., 2014; Lionetti et al., 2018).

Er bestaat empirisch bewijs voor het differentiële susceptibiliteitsmodel, dat stelt dat hoogsensitieve personen (HSP's) sterker beïnvloed worden door omgevingsfactoren,

zowel in positieve als negatieve zin (Belsky & Pluess, 2009). In ondersteunende werkcontexten blijken HSP's dus net uitzonderlijk goed te functioneren (Pluess & Boniwell, 2015), en wordt aanbevolen dat werkgevers rekening houden met sensorische ergonomie, duidelijke communicatie en het bieden van autonomie om optimaal functioneren te ondersteunen (Greven et al., 2019).

Sobczak et al. vragen erkenning voor hoogsensitiviteit als waardevol persoonlijkheidskenmerk. Het erkennen en faciliteren van de noden van HSP's bevordert hun welzijn, draagt bij tot betere prestaties, betere samenwerking en retentie binnen organisaties. Training voor leidinggevenden over neurodiversiteit en het ontwikkelen van inclusieve werkstructuren zijn hierbij van groot belang (Sobczak et al., 2021).

1.3 Relatie tussen hoogsensitiviteit en overprikkeling

Neurologische studies tonen aan dat HSP's bij emotionele prikkels verhoogde hersenactiviteit vertonen bij hersengebieden die te maken hebben met empathie en betekenisverlening, zoals de anterieure cingulate cortex, insula en inferieure frontale gyrus (Acevedo et al., 2014). Die activatie toont een verhoogde responsiviteit voor sociale en emotionele stimuli. In een fMRI-studie met zachte aanrakingen bleek dat HSP's, hoewel zij geen verschillen vertoonden in primaire tastverwerking, wel verhoogde activatie toonden in de posterieure insula, wat duidt op een sterkere emotionele evaluatie van fysieke prikkels (Schäfer et al., 2022).

Psychologisch gezien zijn personen met een hoge mate van hoogsensitiviteit vaak empathischer en opmerkzamer, maar ook gevoeliger voor stress, angst en depressieve klachten (Bakker & Moulding, 2012). Die negatieve klachten komen vooral wanneer zij te maken hebben met negatieve omgevingsinvloeden (Bordarie & Mourtialon, 2023). Overprikkeling speelt hierin een sleutelrol. Zo rapporteerden hoogsensitieve personen in stressvolle contexten een hoger niveau van emotionele uitputting, angst en gezondheidsproblemen in vergelijking met minder sensitieve individuen (Vander Elst et al., 2019).

Binnen de werkcontext blijkt uit het Job Demands–Resources (JD-R) model dat hoogsensitiviteit een moderator is van werkstress: subschalen zoals Ease of Excitation

(EOE) en Low Sensory Threshold (LST) versterken de relatie tussen hoge werkdruk en burn-outklachten (Vander Elst et al., 2019). Tegelijkertijd blijkt uit onderzoek dat dezelfde dimensies ook positieve werkuitkomsten kunnen versterken bij positieve omstandigheden. In een ondersteunende werkomgeving bleken HSP's bovengemiddeld betrokken en behulpzaam. Dit was vooral wanneer zij autonomie en sociale steun ervaarden op de werkvloer (Schmitt et al., 2022).

Copingstijl is een belangrijke moderator: adaptieve strategieën zoals mindfulness en time-outs kunnen de negatieve impact van overprikkeling verzachten, terwijl maladaptieve strategieën deze net versterken (Bordarie & Mourtialon, 2023).

1.4 Hoogsensitiviteit meten

Hoogsensitieve personen rapporteren vaker een intense reactie op omgevingsprikkelers zoals licht, geluid of sociale drukte, en zijn vatbaarder voor overstimulatie in contexten zoals de werkvloer (Greven et al., 2019). Om hoogsensitiviteit wetenschappelijk te meten, wordt gebruikgemaakt van de Highly Sensitive Person Scale (HSPS) ontwikkeld door Elaine N. Aron. Dit is een zelfrapportage-instrument met 27 items die drie onderliggende componenten bevragen: gevoeligheid voor subtiele prikkels, overprikkelbaarheid, en esthetische gevoeligheid (Smolewska et al., 2006).

De perceptie van sensorische stimuli is subjectief want wat voor de ene persoon een hinderlijke overbelasting vormt, wordt door een ander nauwelijks opgemerkt. HSP wordt gekenmerkt door diepgaande cognitieve verwerking van sensorische input, sterke emotionele responsiviteit en verhoogde gevoeligheid voor subtiele stimuli (Aron & Aron, 1997). Hoogsensitieve personen, lopen daarom meer risico op overprikkeling in contexten met intense of voortdurende sensorische belasting (Sutter & Sülzenbrück, 2023). In werksituaties leidt dit onder meer tot verhoogde vermoeidheid, verminderde taakgerichtheid en een grotere nood aan herstelmomenten (McGarrigle & Mattys, 2023).

Toch is er nog weinig onderzoek dat de interactie tussen individuele gevoeligheden en specifieke werkomgevingskenmerken concreet in kaart brengt. Daarom wil ik er hier in mijn masterproef meer aandacht aan besteden. Ik leg daarom de nadruk op de combinatie met een persoonskenmerk.

Een bijkomende persoonskenmerk dat de gevoeligheid voor sensorische overprikkeling mee kan verklaren is trait anxiety, of angst als persoonlijkheidstrekk. Trait anxiety verwijst naar een stabiele neiging om situaties als potentieel bedreigend te interpreteren. Wat leidt tot een verhoogde waakzaamheid en intense emotionele reacties, ook in afwezigheid van objectieve dreiging (Spielberger et al. 1983). Deze overwaakzaamheid voor mogelijke dreiging maakt dat personen met hoge trait anxiety sneller stress ervaren in veeleisende of sensorisch rijke omgevingen.

Er zijn meerdere overlappen tussen trait anxiety en hoogsensitieve personen. HSP wordt gekenmerkt door onder andere een verhoogde emotionele reactiviteit, diepgaande cognitieve verwerking van prikkels, en een lage drempel voor overstimulatie (Aron & Aron, 1997; Pluess et al., 2024). Personen met een hoge trait anxiety vertonen vergelijkbare kenmerken, zoals een verhoogde aandacht voor subtiele of ambigue signalen van gevaar (Gray & McNaughton, 2000), en een sterkere reactiviteit van het autonome zenuwstelsel bij stressoren (Kagan et al., 1987). Dit maakt hen bijzonder gevoelig voor sensorische overbelasting, vooral in werkcontexten met veel externe prikkels.

Recent empirisch onderzoek toont aan dat HSP slechts gedeeltelijk samenvalt met de Big Five persoonlijkheidstrekken. Uit de validatiestudie van de herziene HSP-schaal (HSP-R) blijkt dat HSP slechts matig correleert met neuroticisme ($r = .25$), een persoonlijkheidstrekk die sterk overlapt met trait anxiety (Pluess et al., 2024). Vooral de subdimensies overstimulatie en emotionele reactiviteit vertonen een sterke associatie met neuroticisme. De correlaties varieerden van $r = .43$ tot $r = .52$). Wat suggereert dat trait anxiety een belangrijke rol speelt in de kwetsbaarheid voor overprikkeling. Neurofysiologisch onderzoek ondersteunt dit. Mensen met zowel een hoge HSP als hoge trait anxiety vertonen verhoogde activiteit in de amygdala en andere hersengebieden die betrokken zijn bij dreigingsverwerking (Acevedo et al., 2014; Etkin et al., 2004).

Het combineren van HSP en trait anxiety biedt dus een verklaringsmodel waar HSP zorgt voor een verhoogde sensorische detectie en verwerking, zorgt trait anxiety voor een verhoogde interpretatie van die stimuli als potentieel bedreigend. Hierdoor ontstaat een verhoogde kans op stress, vermoeidheid en cognitieve uitputting in contexten met veel zintuiglijke prikkels. Waar HSP leidt tot verhoogde detectie van

stimuli, zorgt trait anxiety voor een verhoogde interpretatie van die stimuli als bedreigend (Gray & McNaughton, 2000; Pluess et al., 2025).

Voor werksituaties betekent dit dat individuen met zowel hoge HSP als trait anxiety extra kwetsbaar zijn voor sensorische belasting. Zij ervaren vaker vermoeidheid, concentratieproblemen en nood aan herstel (McGarrigle & Mattys, 2023). Dit onderstreept het belang om naast omgevingsfactoren ook persoonskenmerken zoals sensitiviteit en angstgevoeligheid te integreren in werkgerelateerde welzijnsstrategieën.

Deze masterproef onderzoekt de dynamiek tussen hoogsensitiviteit, sensorische overprikkeling en persoonlijkheidskenmerken in een werkomgeving. Een beter begrip van deze interacties kan bijdragen aan de ontwikkeling van effectievere ondersteuningsstrategieën voor werknemers met een verhoogde gevoeligheid.

"Wat is de relatie tussen sensorische overprikkeling op de werkvloer en hoogsensitiviteit?"

1. In welke mate ervaren hoogsensitieve werknemers sensorische overprikkeling op de werkvloer (OV1)

Deze onderzoeksvraag onderzoekt de gemiddelde intensiteit van sensorische overprikkeling bij HSP's op de werkvloer. Daarbij wordt ook gekeken naar de impact van deze overprikkeling op stressniveaus (psychologisch), vermoeidheid (fysiek) en werktevredenheid (functioneel).

2. Hoe verschilt de ervaren sensorische overprikkeling bij hoogsensitieve werknemers? (OV2)

Deze vraag richt zich op interindividuele variatie binnen de groep HSP's. Daarbij wordt onderzocht in welke mate persoonskenmerken zoals trait anxiety, copingstijl of emotionele reactiviteit samenhangen met hoe sterk, frequent en belastend sensorische overprikkeling wordt ervaren.

OV2a: Zijn er verschillen in samenhang tussen HSP en sensorische overprikkeling naargelang trait anxiety (moderatie)?

Gebaseerd op het uitputtingsproces van het JD-R model (Bakker & Demerouti, 2007), stelt deze masterproef dat sensorische werkplekeisen kunnen leiden tot sensorische overprikkeling, vooral wanneer er sprake is van een mismatch tussen de eisen van de omgeving en de hulpbronnen van het individu. Ter aanvulling wordt het triple-matchprincipe van het DISC-model (de Jonge & Dormann, 2006) meegenomen, dat stelt dat stressreacties het sterkst optreden wanneer werkplekeisen, persoonlijke hulpbronnen en uitkomsten op hetzelfde inhoudelijke domein liggen. Binnen dit kader onderzoekt deze studie hoe de relatie tussen sensorische werkplekeisen en sensorische overprikkeling wordt gemodereerd door persoonlijkheidstrekken zoals hoogsensitiviteit (HSP), die de mate van kwetsbaarheid of responsiviteit op sensorische stimuli beïnvloeden.

Binnen deze context richt deze masterproef zich op de rol van trait anxiety als specifieke mediator tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling. Trait anxiety is conceptueel nauw verwant aan neuroticisme, maar focust specifiek op de neiging om situaties als bedreigend te ervaren en daarop intens emotioneel te reageren. Door deze koppeling te onderzoeken, wil deze studie bijdragen aan een beter begrip van individuele verschillen in kwetsbaarheid voor overprikkeling op het werk

1.5 Trait anxiety

Trait anxiety (trA), of angstgevoeligheid als persoonlijkheidskenmerk, verwijst naar de stabiele neiging van een individu om situaties als bedreigend te interpreteren en daar met verhoogde angst op te reageren (Spielberger et al. 1983). In tegenstelling tot state anxiety (toestandgebonden angst), die tijdelijk is en fluctueert afhankelijk van de context, weerspiegelt trait anxiety een meer duurzame aanleg die diep verankerd ligt in iemands temperament en emotionele responsiviteit (Endler & Kocovski, 2001).

Trait anxiety werd gemeten met behulp van een verkorte versie van de State-Trait Anxiety Inventory (STAI; Spielberger et al. 1983), ontwikkeld door Marteau en Bekker (1992). Deze verkorte schaal, STAI-6, is gebaseerd op de oorspronkelijke items van de STAI en werd ontwikkeld om angst efficiënt te meten in situaties waarin een korte

vragenlijst wenselijk is, zoals grootschalig surveyonderzoek. De schaal bestaat uit zes items die worden beoordeeld op een 4-puntsschaal van Likert (van 'bijna nooit' tot 'bijna altijd'). Drie van de items zijn positief geformuleerd en worden omgekeerd gescoord, zodat hogere totaalscores een hoger niveau van angst weerspiegelen. De verkorte versie vertoont een hoge correlatie met de oorspronkelijke 20-itemsversie ($r \approx .95$) en behoudt een goede interne consistentie ($\alpha \approx .82$), wat wijst op een betrouwbare en efficiënte meting van angst.

Neurobiologisch onderzoek heeft aangetoond dat trait anxiety geassocieerd is met verhoogde activatie in de amygdala en verminderde prefrontale regulatie bij het verwerken van bedreigende stimuli, wat wijst op een verhoogde angstreactiviteit (Etkin et al., 2004). Daarnaast blijkt uit longitudinaal onderzoek dat trait anxiety voorspellend is voor de ontwikkeling van stressgerelateerde klachten, zoals burn-out, depressie of psychosomatische symptomen, vooral in contexten met hoge prikkellast of werkdruk (DeLongis & Holtzman, 2005; van der Linden et al., 2006).

Binnen deze masterproef wordt trait anxiety opgenomen als mediërende variabele, met de hypothese dat deze persoonlijkheidstrek het onderliggende mechanisme vormt waardoor hoogsensitiviteit (HSP) leidt tot sensorische overprikkeling. Concreet wordt verondersteld dat werknemers met een hoge mate van HSP gevoeliger zijn voor externe en interne prikkels, waardoor zij sneller gevoelens van spanning en bezorgdheid ontwikkelen. Deze verhoogde angstgevoeligheid (trait anxiety) versterkt op haar beurt de kans op sensorische overbelasting in de werkomgeving. De mediërende rol van trait anxiety impliceert dus dat hoogsensitieve werknemers niet enkel direct vatbaarder zijn voor prikkeloverload, maar dat dit effect gedeeltelijk verklaard wordt door hun verhoogde neiging om situaties als bedreigend of stressvol te interpreteren. Deze benadering sluit aan bij de differentiële kwetsbaarheidstheorie, die stelt dat bepaalde persoonlijkheidstrekken, zoals angstgevoeligheid, de psychologische reactiviteit op stressoren vergroten en individuen vatbaarder maken voor negatieve gevolgen van hoge omgevingsbelasting (Ingram & Luxton, 2005).

2. Conceptueel model

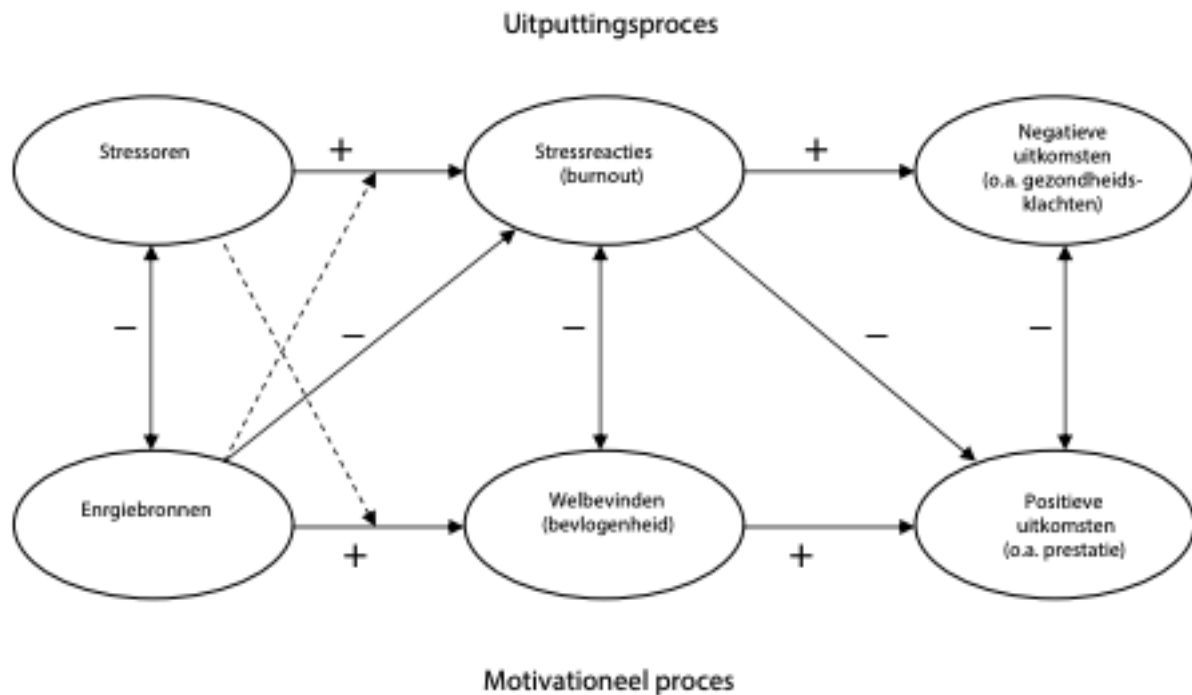
2.1 Job Demand Resource Model (JD-R Model)

Het conceptueel model van deze masterproef is gebaseerd op het Job Demands-Resources (JD-R) model, ontwikkeld door Demerouti et al. (2001) en later verder verfijnd door Schaufeli en Bakker (2004). Dit model ontstond als reactie op beperkingen van eerdere stresstheorieën die zich hoofdzakelijk richtten op specifieke werkomstandigheden. In plaats daarvan introduceerde het JD-R model een algemene structuur waarbij aangenomen wordt dat elk beroep unieke kenmerken heeft, maar dat werkeisen (job demands) en hulpbronnen (job resources) universeel de kern vormen van werkstress en motivatie.

Concreet onderscheidt het JD-R-model twee onderliggende psychologische processen: een motivationeel proces en een health-impairment process of uitputtingsproces (Bakker & Demerouti, 2007; Schaufeli & Bakker, 2004). Enerzijds kunnen werkhulpbronnen, zoals autonomie, sociale steun en feedback, het motivationele proces activeren, wat bijdraagt aan werkbevoegdheid, betrokkenheid en prestaties. Anderzijds vereisen hoge of chronische werkeisen een aanhoudende fysieke, cognitieve of emotionele inspanning, waardoor werknemers geleidelijk energie verliezen en een verhoogd risico lopen op vermoeidheid, stress, uitputting en burn-out. In lijn met de oorspronkelijke formulering van het model hangen werkeisen dan ook vooral samen met uitputting, terwijl werkhulpbronnen sterker samenhangen met motivatie, bevoegdheid en positieve werkuitkomsten (Bakker & Demerouti, 2007; Demerouti et al., 2001; Schaufeli & Bakker, 2004).

Binnen het JD-R model wordt verondersteld dat werkeisen, zoals werkdruk of emotionele belasting, een uitputtingsproces in gang kunnen zetten, wat kan leiden tot negatieve uitkomsten zoals vermoeidheid, stress en burn-out. Tegelijkertijd activeren werkhulpbronnen, zoals sociale steun of autonomie, een motiverend proces dat bevoegdheid, betrokkenheid en prestaties versterkt (Bakker & Demerouti, 2007; zie Figuur 1).

Figuur 1

Job Demands–Resources-model

Gebaseerd op Bakker en Demerouti (2007)

Het JD-R model is verrijkt door het onderzoeken van persoonlijkheidstrekken als moderatoren in de relatie tussen werkeisen, hulpbronnen en uitkomsten. Studies tonen aan dat individuele verschillen, zoals emotionele stabiliteit en hoogsensitiviteit (HSP), de sterkte van deze relaties beïnvloeden (Bakker et al., 2012). Persoonlijkheidstrekken kunnen dus verklaren waarom sommige werknemers veerkrachtig blijven onder hoge werkeisen, terwijl anderen sneller negatieve uitkomsten ervaren (Vander Elst et al., 2019).

Het JD-R model werd aanvankelijk voornamelijk toegepast op inhoudelijke job stressoren, zoals werktempo of emotionele belasting. Onderzoekers zoals Morgeson en Humphrey (2006) breidden deze toepassing uit naar de fysieke werkomgeving, door in hun Work Design Questionnaire (WDQ) sensorische werkeisen op te nemen als een aparte dimensie. Zij benadrukten dat omgevingskenmerken zoals lawaai, licht, en sociale

interactie eveneens als significante werkeisen kunnen functioneren, en roepen expliciet op tot meer toekomstig onderzoek naar de rol van fysieke omgevingsfactoren binnen werkstressmodellen. Deze dimensie binnen de WDQ bestaat echter uit slechts drie items, binnen een totaalschaal van 77 items, wat erop wijst dat sensorische aspecten tot op heden relatief beperkt zijn geïntegreerd in gangbare werkpsychologische meetinstrumenten.

Daarnaast wordt het JD-R-model theoretisch aangevuld door het Demand-Induced Strain Compensation (DISC) model (de Jonge et al., 2004) en het daarbij horende Triple-Match Principle (Van de Ven et al., 2014). Het DISC-model stelt dat werkeisen, hulpbronnen en werkuitkomsten kunnen worden onderverdeeld in drie domeinen: cognitief, emotioneel en fysiek. Volgens het Triple-Match Principle (TMP) zijn de relaties tussen werkeisen en werkuitkomsten het sterkst wanneer ze binnen hetzelfde domein vallen, en zijn hulpbronnen het meest effectief wanneer ze inhoudelijk overeenkomen met zowel de werkeis als de werkuitkomst. Dit betekent dat sensorische werkplekeisen, die fysiek-zintuiglijk van aard zijn, eerder zullen leiden tot sensorische overprikkeling dan cognitieve werkeisen zoals tijdsdruk, en dat fysieke of zintuiglijke hulpbronnen (zoals geluiddemping of rustgevend kantooromgevingen) een sterker beschermend effect zullen hebben op deze specifieke uitkomst.

Naast de rol van hulpbronnen is in recent DISC-onderzoek ook aandacht voor individuele verschillen als moderatoren van deze processen. Persoonlijkheidskenmerken, zoals emotionele stabiliteit en hoogsensitiviteit (HSP), beïnvloeden de sterkte van de relatie tussen werkeisen en werkuitkomsten (Daniels & Sonnentag, 2007; Xanthopoulou et al., 2007).

Sensorische overprikkeling op het werk wordt in dit onderzoek gedefinieerd als een subjectieve, aversieve staat. Hierbij worden werknemers tijdens hun werk blootgesteld aan taakirrelevante sensorische stimuli die ze niet langer kunnen filteren (Stern et al., 2024). Dit leidt tot verhoogde mentale belasting, vermoeidheid, verminderde focus en negatief affect (Bova et al., 2015; Doucé & Adams, 2020; Scheydt et al., 2017). Deze benadering is geïnspireerd op inzichten uit de cognitieve psychologie, waarin onderzoekers zoals McIntosh et al. (1999) en Gazzaley en Nobre (2012) een onderscheid maken tussen objectieve sensory load (de kwantitatieve intensiteit van

sensorische input) en subjectieve appraisal (de individuele beoordeling en verwerking van die input op basis van aandacht, verwachting en copingcapaciteit). Dit theoretisch onderscheid vormt een belangrijke basis voor het begrijpen van waarom dezelfde sensorische omgeving door de ene persoon als belastend wordt ervaren en door een ander nauwelijks wordt opgemerkt. In dat conceptueel model verwijzen sensorische werkplekeisen naar de blootstelling aan zintuiglijke signalen in de werkomgeving (zoals geluid, licht, geur, temperatuur) die geen directe taakrelevantie hebben maar wel inspanning vereisen om te verwerken. Dit sluit aan bij de benadering van job demands binnen het JD-R model (Demerouti et al., 2001) en bij het onderscheid van Morgeson en Humphrey (2006) tussen ergonomische, fysieke, apparatuur- en werkconditie-werkeisen. Sensorische belasting valt onder het laatste.

2.2 Onderzoeksontwerp

In dit onderzoek wordt verondersteld dat sensorische overprikkeling op de werkvloer in belangrijke mate beïnvloed wordt door individuele verschillen in hoogsensitiviteit (HSP). HSP is een persoonskenmerk dat samenhangt met diepgaande cognitieve verwerking van zintuiglijke input, verhoogde responsiviteit op subtiele stimuli en een grotere gevoeligheid voor overstimulatie (Aron & Aron, 1997; Pluess et al., 2024). HSP beïnvloedt niet alleen de detectie van prikkels, maar ook de diepte van verwerking en de cognitieve belasting die daarmee gepaard gaat. Dit maakt mensen met HSP vatbaarder voor overbelasting wanneer deze prikkels intens, frequent of moeilijk te vermijden zijn.

Tegelijkertijd wordt in deze studie aangenomen dat HSP en sensorische overprikkeling niet volledig overlappen: waar HSP een relatief stabiel persoonskenmerk is, verwijst sensorische overprikkeling naar een contextafhankelijke toestand die ontstaat in interactie met de werkomgeving. Door deze twee constructen samen te bestuderen, kan dit onderzoek bijdragen aan een beter begrip van wie onder welke omstandigheden kwetsbaar is voor sensorische belasting op het werk en waarom. Dit onderscheid vormt dan ook een centrale onderzoekslijn en een belangrijke meerwaarde binnen deze masterproef.

Daarom wordt trait anxiety opgenomen als mediator. Trait anxiety verwijst naar een stabiele dispositionele neiging om situaties als bedreigend te interpreteren, wat leidt tot verhoogde waakzaamheid, stressgevoeligheid en moeite met emotieregulatie (Gray & McNaughton, 2000; Spielberger et al., 1983). Personen met hoge trait anxiety zouden prikkels niet alleen intenser ervaren, maar ook sneller als bedreigend of overweldigend beoordelen. Hierdoor kan dezelfde zintuiglijke input bij hen een sterkere stressrespons uitlokken. Hoewel persoonlijkheidskenmerken binnen het JD-R model vaak als moderatoren worden benaderd, wordt in deze masterproef gekozen voor een mediatieperspectief om het onderliggende psychologische mechanisme tussen HSP en overprikkeling te expliciteren.

Het model veronderstelt dus een indirect effect: HSP verhoogt het risico op sensorische overprikkeling, trait anxiety verklaart gedeeltelijk via welk psychologisch mechanisme HSP samenhangt met sensorische overprikkeling. Deze combinatie van verhoogde detectie (HSP) en verhoogde dreigingsperceptie (trait anxiety) kan leiden tot snellere mentale uitputting in sensorisch veeleisende werkomgevingen.

Onderzoek suggereert dat angstgevoeligheid de relatie tussen HSP en stressuitkomsten kan verklaren. Zo tonen Liss et al. (2008) en Greven et al. (2019) aan dat hoogsensitieve personen door hun verhoogde arousal sneller angstreacties ontwikkelen, wat op zijn beurt de kans op overprikkeling vergroot. Deze bevindingen ondersteunen een mediatiemodel waarin trait anxiety fungeert als psychologisch mechanisme dat de impact van HSP op sensorische overprikkeling versterkt. Met andere woorden: hoogsensitieve individuen ervaren meer sensorische overbelasting, deels omdat zij een grotere neiging hebben tot angstige interpretaties van prikkels.

Binnen het JD-R kader wordt verondersteld dat individuele kenmerken zoals HSP en trait anxiety de perceptie en verwerking van sensorische werkeisen beïnvloeden, en daardoor het uitputtingsproces versterken. In plaats van een beschermende hulpbron (zoals bij moderatoren in het JD-R model gebruikelijk is), fungeert trait anxiety als een kwetsbaarheidsfactor die de stressreactie op hoge demands versterkt. Dit sluit aan bij onderzoek van Endler en Kocovski (2001), dat aantoont dat angstgevoeligheid de perceptie van belasting vergroot en de stressrespons versnelt. Hoewel het JD-R model

ook een motivationeel proces omvat, richt deze studie zich uitsluitend op het uitputtingsproces en negatieve uitkomsten.

Het voorgestelde model veronderstelt daarom dat hoogsensitiviteit een directe invloed uitoefent op sensorische overprikkeling, en dat deze relatie gedeeltelijk wordt verklaard door trait anxiety. Personen met een hoge mate van HSP zijn gevoeliger voor prikkels, ervaren daardoor meer spanning en ontwikkelen sneller angstreacties, wat de kans op overprikkeling vergroot.

De volgende hypothesen worden geformuleerd:

Hypothese 1 (H1): Hoogsensitiviteit (HSP) hangt positief samen met sensorische overprikkeling op de werkvloer.

Hypothese 2 (H2): Hoogsensitiviteit (HSP) hangt positief samen met trait anxiety.

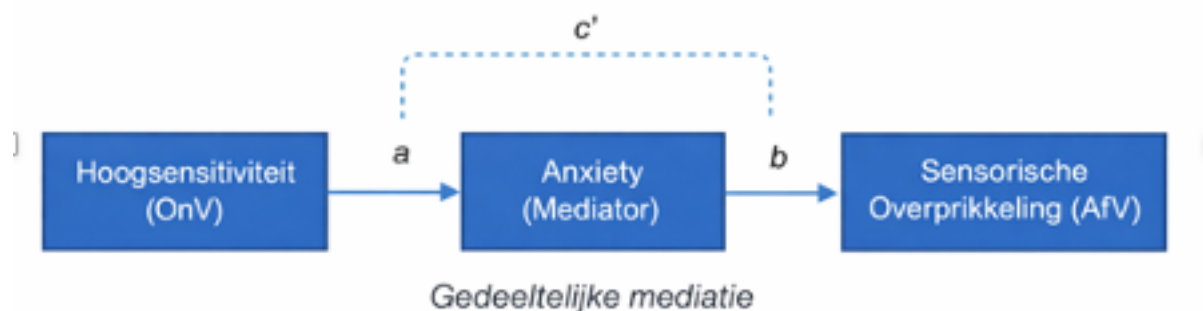
Hypothese 3 (H3): Trait anxiety hangt positief samen met sensorische overprikkeling.

Hypothese 4 (H4): De relatie tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling wordt gedeeltelijk gemedieerd door trait anxiety.

Dit opzet sluit theoretisch aan bij het health-impairment process binnen het JD-R kader. In deze studie worden sensorische werkplekeisen opgevat als een specifieke vorm van job demands die een voortdurende cognitieve en zintuiglijke inspanning vereisen. Sensorische overprikkeling wordt daarbij beschouwd als een stressgerelateerde uitkomst van dit uitputtingsproces.

Figuur 2

Voorgesteld mediatiemodel voor de relatie tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling op het werk

In dit model verwijst het a-pad naar het effect van hoogsensitiviteit (HSP) op trait anxiety. Het b-pad geeft het effect weer van trait anxiety op sensorische overprikkeling. Het c'-pad representeert het directe effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling, gecontroleerd voor de invloed van trait anxiety. Samen beschrijven deze paden een model van gedeeltelijke mediatie, waarbij het effect van hoogsensitiviteit zowel direct als indirect (via trait anxiety) verloopt.

Alertheidsberoep werd opgenomen als controlevariabele. Bepaalde beroepen vereisen een verhoogde mate van waakzaamheid en voortdurende monitoring van de omgeving, waardoor de ervaren mate van sensorische overprikkeling deels kan samenhangen met de aard van het beroep. Om hiermee rekening te houden, werd gecontroleerd voor het al dan niet uitoefenen van een hoog-alertheidsberoep. Alertheidsberoep werd daarbij niet onderzocht als afzonderlijke onderzoeksvraag, maar enkel meegenomen als contextuele controlevariabele.

In lijn met bestaande literatuur wordt in deze studie uitgegaan van een gedeeltelijke mediatie in plaats van een volledige mediatie. Hoewel trait anxiety een belangrijk psychologisch mechanisme vormt dat de relatie tussen hoogsensitiviteit (HSP)

en sensorische overprikkeling helpt verklaren, is het onwaarschijnlijk dat deze relatie volledig via angstprocessen verloopt. HSP wordt immers beschouwd als een breed, multidimensioneel persoonlijkheidskenmerk dat niet alleen samenhangt met verhoogde emotionele reactiviteit, maar ook met diepgaande cognitieve verwerking van prikkels en een verhoogde sensorische gevoeligheid (Aron & Aron, 1997; Smolewska et al., 2006).

Empirisch onderzoek toont aan dat hoogsensitieve individuen verhoogde niveaus van stress en overbelasting rapporteren, zelfs wanneer gecontroleerd wordt voor angstgerelateerde kenmerken, wat wijst op een direct effect van HSP op negatieve uitkomsten (Greven et al., 2019; Liss et al., 2008). Tegelijkertijd blijkt dat HSP samenhangt met verhoogde angstgevoeligheid, die op haar beurt de perceptie van prikkels als bedreigend versterkt en zo bijdraagt aan stress- en overprikkelingsreacties (Liss et al., 2008).

Deze bevindingen suggereren dat trait anxiety fungeert als een partieel verklarend mechanisme binnen het verband tussen HSP en sensorische overprikkeling. Met andere woorden, hoogsensitiviteit beïnvloedt sensorische overprikkeling zowel direct, via verhoogde sensorische en cognitieve belasting, als indirect, via een verhoogde neiging tot angstige interpretatie van prikkels. Dit ondersteunt een model van gedeeltelijke mediatie, waarin meerdere paden bijdragen aan de uiteindelijke stressreactie.

3. Methodologie

3.1 Populatie en steekproef

Voor deze studie werden werknemers uit diverse organisaties en sectoren bevroegd. De rekrutering gebeurde via convenience sampling, een steekproefmethode waarbij respondenten worden geselecteerd op basis van bereikbaarheid en bereidheid tot deelname (Etikan et al., 2016). Deze aanpak werd aangevuld met snowball sampling, waarbij deelnemers de vragenlijst verder konden verspreiden binnen hun eigen netwerk. Snowball sampling wordt vaak gebruikt wanneer de onderzoeker geen volledig steekproefkader ter beschikking heeft en deelnemers via sociale of professionele netwerken worden bereikt (Goodman, 1961; Noy, 2008).

Er werd niet specifiek geselecteerd op werkomgevingen met een hoge mate van sensorische prikkels. In plaats daarvan werd gestreefd naar een heterogene steekproef van werknemers uit uiteenlopende werkcontexten, waaronder kantooromgevingen, callcenters en retailomgevingen. Deze keuze sluit aan bij het doel van de studie om sensorische overprikkeling op het werk te onderzoeken binnen een brede populatie van werkenden, eerder dan binnen één specifieke beroepsgroep of sector.

De inclusiecriteria waren: een minimumleeftijd van 18 jaar, actief aan het werk zijn, en maximaal drie dagen per week thuiswerken. De beperking rond thuiswerk werd opgenomen omdat deze studie zich richt op sensorische overprikkeling in de fysieke werkcontext. Respondenten die vaker thuiswerkten, werden daarom niet opgenomen, aangezien hun blootstelling aan prikkels op de werkvloer minder vergelijkbaar zou zijn met die van respondenten die hoofdzakelijk op locatie werken.

Naast de inclusiecriteria werd ook een exclusie criterium op basis van datakwaliteit gehanteerd. In de vragenlijst werd één aandachtcheck opgenomen om na te gaan of respondenten de vragen voldoende aandachtig invulden. Respondenten die deze aandachtcheck fout beantwoordden, zouden worden uitgesloten van de verdere analyses. Dit criterium werd vooraf vastgelegd om het risico op inattentieve of onzorgvuldige antwoorden te beperken.

Er werd gestreefd naar een steekproefgrootte van minimaal 1000 respondenten om voldoende statistische power te waarborgen en betrouwbare uitspraken te kunnen

doen over de onderzochte relaties. De steekproef werd gerekruteerd via partnerorganisaties, stageplaatsen en sociale mediaplatformen zoals LinkedIn en Facebook.

3.2 Meetinstrumenten

Zoals in de inleiding beschreven, werd hoogsensitiviteit gemeten met de Highly Sensitive Person Scale-Revised (HSP-R; Pluess et al., 2026). Deze schaal is een herziening van de oorspronkelijke Highly Sensitive Person Scale van Aron en Aron (1997), die werd ontwikkeld om individuele verschillen in sensory processing sensitivity te meten. De HSP-R bestaat uit 18 items die worden beoordeeld op een 7-punts Likertschaal, gaande van 1 ('helemaal niet van toepassing') tot 7 ('zeer sterk van toepassing'). De schaal onderscheidt zes dimensies van sensitiviteit: sociale sensitiviteit, emotionele reactiviteit, gevoeligheid voor details, gevoeligheid voor positieve ervaringen, overprikkeling en diepte van verwerking. Een voorbeelditem is: 'Heb je last van intense prikkels zoals harde geluiden of chaotische scènes?' De totaalscore werd berekend als het gemiddelde van de 18 items, waarbij hogere scores wijzen op een hogere mate van hoogsensitiviteit.

Trait anxiety werd gemeten met een verkorte selectie van zes items gebaseerd op de State-Trait Anxiety Inventory (STAI; Spielberger et al., 1983). De STAI is een veelgebruikt zelfrapportage-instrument dat onderscheid maakt tussen state anxiety, of tijdelijke angst in een specifieke situatie, en trait anxiety, of de algemene neiging om situaties als bedreigend te ervaren en met angst te reageren. In deze studie werden zes items gebruikt die peilden naar algemene gevoelens van spanning, ongerustheid, rust en ontspanning. De items werden beoordeeld op een 4-punts Likertschaal, gaande van 1 ('bijna nooit') tot 4 ('bijna altijd'). Een voorbeelditem is: 'Ik voel me gespannen.' Drie positief geformuleerde items, zoals 'Ik voel me kalm', werden omgekeerd gescoord, zodat hogere totaalscores wijzen op een hogere mate van trait anxiety. De keuze voor een verkorte meting sluit aan bij onderzoek waarin korte STAI-versies worden gebruikt om de belasting voor respondenten te beperken in surveyonderzoek (Marteau & Bekker,

1992). Aangezien in deze studie een verkorte itemselectie werd gebruikt, werd de interne consistentie van deze schaal bijkomend geëvalueerd in de eigen dataset.

Sensorische overprikkeling op het werk werd gemeten met een samengestelde schaal die deel uitmaakt van lopend onderzoek naar sensorische overprikkeling in werkcontexten (Colombet & Vlerick, 2024). Omdat het meetinstrument nog deel uitmaakt van lopend onderzoek, worden de items niet integraal opgenomen en wordt er geen afzonderlijk voorbeelditem gerapporteerd. De schaal peilde naar de mate waarin werknemers sensorische overprikkeling ervaren door onder meer auditieve, visuele en sociale stimuli op het werk. De items werden gescoord op een 5-punts Likertschaal, waarbij hogere scores wijzen op een hogere mate van ervaren sensorische overprikkeling op het werk. Voor de analyses werd gewerkt met vier reflectieve indicatoren die rechtstreeks peilen naar algemene sensorische overprikkeling op het werk. Omdat het om een samengestelde schaal binnen lopend onderzoek gaat, werden de schaalstructuur en interne consistentie in deze masterproef bijkomend psychometrisch onderzocht.

Alertheidsberoep werd gemeten aan de hand van een afzonderlijk item waarin respondenten aangaven of hun beroep een verhoogde mate van alertheid of voortdurende waakzaamheid vereist. Voor de analyses werd deze variabele herleid tot een binaire controlevariabele, waarbij onderscheid werd gemaakt tussen respondenten zonder hoog-alertheidsberoep en respondenten met een hoog-alertheidsberoep.

3.3 Procedure van dataverzameling

Voor de dataverzameling werd gebruikgemaakt van een online enquête opgesteld via Qualtrics XM (Qualtrics, n.d.). De enquête maakte deel uit van een bredere dataverzameling waarin verschillende aspecten van werkbeleving, psychosociale werkkenmerken, individuele kenmerken en welzijnsgerelateerde uitkomsten bij werkenden werden bevraagd. Binnen deze masterproef werd echter slechts een afgebakend deel van deze bredere dataset gebruikt, met name de variabelen die betrekking hebben op hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling op het

werk. De verspreiding van de enquête vond plaats via LinkedIn, specifieke Facebookgroepen en de stageplaats van de onderzoeker.

De vragenlijst werd opgebouwd uit verschillende vragenblokken. Niet alle vragenblokken waren voor elke respondent beschikbaar, aangezien bepaalde onderdelen conditioneel of via randomisatie werden aangeboden. Ontbrekende waarden die voortkwamen uit deze opbouw werden daarom beschouwd als missing by design en niet als onvolledige participatie. Voor deze masterproef werden enkel de variabelen opgenomen die relevant waren voor de onderzoeksvragen en hypothesen.

In het onderzoek werd ervoor gekozen om de items van de gebruikte psychometrische schalen niet te randomiseren, maar ze te presenteren in hun oorspronkelijke volgorde zoals beschreven in de validatiestudies van de instrumenten. Deze keuze werd gemaakt om de oorspronkelijke schaalstructuur en de vergelijkbaarheid met eerder onderzoek zoveel mogelijk te behouden. Veel psychologische meetinstrumenten worden namelijk ontwikkeld en gevalideerd met een specifieke itemvolgorde, waardoor wijzigingen in de volgorde potentieel invloed kunnen hebben op de interpretatie van subschalen en onderliggende factorstructuren.

In de literatuur bestaat geen eenduidige consensus dat itemrandomisatie systematisch betere psychometrische eigenschappen oplevert. Verschillende studies tonen aan dat itemvolgorde niet noodzakelijk leidt tot betekenisvolle verschillen in totaalscores of factorstructuur (Buchanan et al., 2018; Demir, 2023). Demir (2023) rapporteerde bijvoorbeeld dat een volledig gerandomiseerde itemvolgorde geen significante verschillen opleverde in totaalscores of factorstructuur in vergelijking met de oorspronkelijke volgorde. Ook Buchanan et al. (2018) vonden dat itemrandomisatie niet noodzakelijk leidde tot betekenisvolle veranderingen in de relaties tussen schaalconstructen. Tegelijk tonen andere studies aan dat itemvolgorde wel invloed kan hebben op bepaalde responsprocessen en psychometrische schattingen, onder meer via sequential dependencies, waarbij antwoorden op eerdere items latere antwoorden kunnen beïnvloeden (Shimada & Katahira, 2023). Daarnaast suggereert eerder onderzoek dat gegroepeerde itemformaten in sommige gevallen vergelijkbare of licht betere psychometrische eigenschappen kunnen vertonen dan volledig gerandomiseerde versies (Schriesheim et al., 1989).

Gezien de gebruikte schalen in dit onderzoek gebaseerd zijn op bestaande gevalideerde instrumenten, waaronder de HSP-R en de STAI, werd ervoor gekozen de oorspronkelijke itemstructuur zo veel mogelijk te behouden. Op die manier bleef de meetprocedure dicht bij de oorspronkelijke operationalisatie van de constructen, wat de vergelijkbaarheid met eerder onderzoek en de interpretatie van de resultaten ondersteunt.

Alle gegevens werden anoniem verzameld. Er werden geen persoonsgegevens, zoals naam of IP-adres, geregistreerd, in overeenstemming met de richtlijnen rond gegevensbescherming en het ethisch protocol van de Universiteit Gent. Voorafgaand aan deelname ontvingen de respondenten een informatiebrief waarin het doel van het onderzoek, de procedure, de vrijwilligheid van deelname en de vertrouwelijke verwerking van de gegevens werden toegelicht (zie Bijlage Informatiebrief deelnemers). Het garanderen van anonimiteit en vertrouwelijkheid kan daarnaast helpen om sociale wenselijkheidsbias en andere vormen van responsvertekening te beperken, wat vooral relevant is bij zelfrapportageonderzoek naar persoonlijke kenmerken en werkervaringen (Podsakoff et al., 2003).

Om de datakwaliteit te bewaken, werd in de vragenlijst één aandachtcheck opgenomen. Deze aandachtcheck had als doel te controleren of respondenten de vragenlijst aandachtig invulden. Respondenten die deze aandachtcheck fout beantwoordden, werden beschouwd als onvoldoende aandachtig en kwamen niet in aanmerking voor de verdere analyses. Op die manier werd vooraf duidelijk vastgelegd hoe met mogelijke responsen zou worden omgegaan.

Binnen de bredere steekproef werd ook geregistreerd of respondenten werkzaam waren in beroepscontexten waarin een hoge mate van waakzaamheid of sustained attention vereist is. Voorbeelden hiervan zijn leerkrachten, verpleegkundigen, luchtverkeersleiders en politie. Dergelijke functies worden gekenmerkt door een continue noodzaak tot sensorische paraatheid, cognitieve monitoring en het actief evalueren van prikkels in dynamische werkomgevingen. Onderzoek naar alertheid toont aan dat langdurige waakzaamheid mentale inspanning vereist en gepaard kan gaan met verhoogde stress en cognitieve belasting (Masoudian & Razavi, 2019; Warm et al., 2008). Daarnaast benadrukt onderzoek naar situation awareness dat werknemers in

dynamische omgevingen voortdurend informatie uit hun omgeving moeten waarnemen, interpreteren en gebruiken om mogelijke vervolgtoestanden in te schatten (Endsley, 1995). Deze variabele werd in deze masterproef niet onderzocht als afzonderlijke onderzoeksvraag, maar opgenomen als controlevariabele. Voor respondenten die aangaven een hoog-alertheidsberoep uit te oefenen, werd het open antwoordveld met de beroepsomschrijving gecontroleerd om na te gaan of deze classificatie inhoudelijk plausibel was. Binnen de opgeschoonde steekproef ($N = 872$) gaven 352 respondenten aan dat hun beroep een verhoogde mate van alertheid of voortdurende waakzaamheid vereist. Voor deze respondenten werd het open antwoordveld met de beroepsomschrijving gecontroleerd om na te gaan of deze classificatie inhoudelijk plausibel was. Na deze controle bleven alle 352 respondenten behouden als respondenten met een hoog-alertheidsberoep.

Deze beroepscontext werd in deze masterproef niet gebruikt als afzonderlijk analysekader, maar vormde wel een relevante achtergrondvariabele bij de beschrijving van de steekproef. De focus van de analyses lag op de relaties tussen hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling op het werk binnen de volledige analysedataset.

3.4 Data-analyse

De data cleaning werd eerst handmatig uitgevoerd in Qualtrics XM (Qualtrics, n.d.). Ter controle werd de dataset opnieuw opgeschoond en geanalyseerd in RStudio versie 2021.09.2+382 'Ghost Orchid' (RStudio Team, 2022). In totaal startten 903 respondenten de vragenlijst. In een eerste opschoningsstap werden respondenten uitgesloten wanneer zij de vragenlijst niet volledig hadden afgerond, geen toestemming hadden gegeven voor deelname of niet voldeden aan de inclusiecriteria van het onderzoek. De inclusiecriteria waren: minstens 18 jaar oud zijn, actief aan het werk zijn en maximaal drie dagen per week thuiswerken. Op basis van deze eerste, gecombineerde opschoningsstap werden 31 respondenten verwijderd. Hierdoor bleef een opgeschoonde dataset van $N = 872$ respondenten over.

Binnen deze opgeschoonde dataset hadden alle respondenten toestemming gegeven voor deelname en de vragenlijst volledig afgerond. Aangezien de data deel uitmaakten van een bredere dataverzameling, werden niet alle vragenblokken aan alle respondenten aangeboden. Respondenten werden daarom niet uitgesloten op basis van ontbrekende itemantwoorden binnen conditioneel of gerandomiseerd aangeboden vragenblokken. Ontbrekende waarden die voortkwamen uit deze opbouw werden geïnterpreteerd als missing by design, aangezien bepaalde vragen enkel werden getoond op basis van de structuur van de vragenlijst en niet omdat respondenten de vragenlijst onvolledig hadden ingevuld.

In een volgende stap werd de dataset exploratief onderzocht. Daarbij werd nagegaan in welke mate de variabelen die centraal staan in deze masterproef beschikbaar waren en in welke mate missing data voorkwam. De items met betrekking tot sensorische overprikkeling op het werk waren beschikbaar voor de volledige opgeschoonde dataset van 872 respondenten. Voor de finale hypothesetoetsing werd vervolgens een afzonderlijke analysedataset samengesteld op basis van respondenten met geldige scores op de drie kernvariabelen: hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling op het werk. Hierdoor werden 292 respondenten uit de opgeschoonde dataset niet opgenomen in de finale hypothesetoetsing. Deze respondenten werden niet verwijderd wegens datakwaliteitsproblemen of onvolledige participatie, maar beschikten niet over geldige scores op alle drie de kernvariabelen die nodig waren voor de regressie- en mediatieanalyses. De finale analysedataset bestond uit $N = 580$ respondenten.

Om de datakwaliteit bijkomend te bewaken, werd tijdens de data cleaning ook de aandachtcheck gecontroleerd. In de vragenlijst was één aandachtcheck opgenomen om inattentief of onzorgvuldig antwoordgedrag te detecteren. Respondenten die deze aandachtcheck fout beantwoordden, zouden worden uitgesloten van verdere analyses, aangezien dit kan wijzen op verhoogde meetfouten (Mathur, 2025; O'Donnell & Perfecto, 2025). Daarnaast werden ook bijkomende datakwaliteitsindicatoren, zoals zeer snelle invultijd en mogelijke dubbele IP-adressen, nagegaan. Deze indicatoren werden gebruikt als controle op de kwaliteit van de data, maar niet als automatische exclusiecriteria toegepast. Er werden dus geen bijkomende respondenten verwijderd bovenop de eerste

opschoningsstap. Deze keuze werd gemaakt omdat het verwijderen van respondenten op basis van minder eenduidige signalen kan leiden tot bias en een verminderde representativiteit van de steekproef (Mathur, 2025; Rettig & Blom, 2024).

Binnen de opgeschoonde dataset werd ook nagegaan hoeveel respondenten aangaven een hoog-alertheidsberoep uit te oefenen. Alertheidsberoep werd gemeten aan de hand van een specifiek item waarin respondenten aangaven of hun beroep een verhoogde mate van alertheid of voortdurende waakzaamheid vereist. In totaal gaven 352 respondenten aan dat hun beroep een verhoogde mate van alertheid vereiste. Deze groep bestond uit 224 respondenten in de categorie 'Ja (code 2)' en 128 respondenten in de categorie 'Ja (code 3)'. Voor deze respondenten werd het open antwoordveld met de beroepsomschrijving gecontroleerd om na te gaan of deze classificatie inhoudelijk plausibel was. Hierbij werden geen duidelijk inconsistente antwoorden vastgesteld, waardoor alle 352 respondenten behouden bleven als respondenten met een hoog-alertheidsberoep. Alertheidsberoep werd dus niet gebruikt als exclusie criterium, maar opgenomen als controlevariabele in de regressie- en mediatieanalyses. In de finale analysedataset van $N = 580$ waren 224 respondenten geclassificeerd als respondenten met een hoog-alertheidsberoep.

Vervolgens werden beschrijvende statistieken berekend om een eerste beeld te krijgen van de kenmerken en verdelingsvorm van de data. Voor categorische variabelen werden frequenties en percentages nagegaan. Voor numerieke variabelen werden onder meer het gemiddelde, de standaarddeviatie, de mediaan, het minimum, het maximum, de scheefheid en de kurtosis berekend.

Aangezien sensorische overprikkeling op het werk in deze studie als afhankelijke variabele werd opgenomen, werd de schaalstructuur van deze variabele bijkomend psychometrisch onderzocht. Daarbij werd uitsluitend gewerkt met de reflectieve indicatoren van algemene sensorische overprikkeling, namelijk vier items die rechtstreeks peilen naar de ervaren mate van sensorische overprikkeling op het werk. De formatieve indicatoren van specifieke sensorische modaliteiten en de symptoomdimensies werden niet opgenomen in de constructie van deze afhankelijke variabele. Om na te gaan of de vier items samen één onderliggend construct meten, werd een exploratieve factoranalyse uitgevoerd. Voorafgaand aan de factoranalyse werd

de geschiktheid van de data nagegaan aan de hand van de Kaiser-Meyer-Olkin-maat en Bartlett's test of sphericity. Vervolgens werd een exploratieve factoranalyse met één factor uitgevoerd. Daarnaast werd de interne consistentie van de schaal onderzocht aan de hand van Cronbach's alpha, corrected item-total correlations en alpha if item deleted.

Op basis van deze analyses werd een samengestelde schaalscore voor sensorische overprikkeling op het werk berekend als het gemiddelde van de vier reflectieve indicatoren. Hogere scores wijzen op een hogere mate van ervaren sensorische overprikkeling op het werk. Daarna werden voor deze schaal beschrijvende statistieken berekend, waaronder het gemiddelde, de standaarddeviatie, minimum- en maximumwaarden, de mediaan, de scheefheid en de kurtosis. De verdelingsvorm werd aanvullend onderzocht met de Shapiro-Wilk-test.

Na de psychometrische onderbouwing van de schaal voor sensorische overprikkeling op het werk werd de finale analysedataset gebruikt voor de hypothesetoetsing. Sensorische overprikkeling op het werk werd geoperationaliseerd als de gemiddelde score van de vier reflectieve indicatoren van algemene sensorische overprikkeling. Vervolgens werden voor de drie kernvariabelen, namelijk hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling op het werk, beschrijvende statistieken berekend. Daarbij werden het gemiddelde, de standaarddeviatie, minimum- en maximumwaarden, de mediaan, de scheefheid en de kurtosis gerapporteerd. De verdelingsvorm van de variabelen werd aanvullend onderzocht met de Shapiro-Wilk-test.

Daarna werden Pearson-correlaties berekend om de bivariate samenhangen tussen hoogsensitiviteit, trait anxiety, sensorische overprikkeling op het werk en alertheidsberoep na te gaan. Vervolgens werden lineaire regressieanalyses uitgevoerd om de afzonderlijke paden binnen het veronderstelde mediatiemodel te toetsen, waarbij alertheidsberoep werd opgenomen als controlevariabele. Daarbij werd eerst nagegaan in welke mate hoogsensitiviteit trait anxiety voorspelde. Vervolgens werd onderzocht in welke mate hoogsensitiviteit sensorische overprikkeling op het werk voorspelde. Daarna werd een multiële regressie uitgevoerd waarbij zowel hoogsensitiviteit als trait anxiety gelijktijdig werden opgenomen als voorspellers van sensorische overprikkeling op het werk. Voor elk regressiemodel werden de regressiecoëfficiënten, standaardfouten, t-waarden, significantieniveaus, R^2 en adjusted R^2 gerapporteerd.

Om hypothese 4 te toetsen, werd een mediatieanalyse uitgevoerd waarbij hoogsensitiviteit werd opgenomen als onafhankelijke variabele, trait anxiety als mediator en sensorische overprikkeling op het werk als afhankelijke variabele. Alertheidsberoep werd hierbij opgenomen als controlevariabele. Het indirecte effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling via trait anxiety werd formeel getoetst met behulp van een mediatiemodel in lavaan. De significantie van het indirecte effect werd beoordeeld aan de hand van bootstrapbetrouwbaarheidsintervallen op basis van 5000 herhalingen. Een indirect effect werd als significant beschouwd wanneer het 95%-betrouwbaarheidsinterval geen nul omvatte.

Voorafgaand aan de interpretatie van de regressie- en mediatieanalyse werden de assumpties van de lineaire regressiemodellen nagegaan. Daarbij werd voor het model waarin trait anxiety werd voorspeld door hoogsensitiviteit, en voor het finale regressiemodel met sensorische overprikkeling als afhankelijke variabele, gekeken naar lineariteit, normaliteit van de residuen, homoscedasticiteit, onafhankelijkheid van fouten, multicollineariteit en invloedrijke observaties. De lineariteit en spreiding van de residuen werden visueel beoordeeld aan de hand van residual plots en Q-Q-plots. De normaliteit van de residuen werd aanvullend getoetst met de Shapiro-Wilk-test. Homoscedasticiteit werd nagegaan met de Breusch-Pagan-test en onafhankelijkheid van fouten met de Durbin-Watson-statistiek. Voor het finale regressiemodel werd multicollineariteit beoordeeld aan de hand van de variance inflation factor. Invloedrijke observaties werden geëvalueerd via gestandaardiseerde residuen, Cook's distance en leveragewaarden.

4. Resultaten

4.1 Beschrijvende statistieken van de steekproef

Voorafgaand aan de hypothesetoetsing werden de kenmerken van de opgeschoonde steekproef descriptief onderzocht. Tabel 1 geeft een overzicht van de categorische en numerieke steekproefkenmerken. De percentages werden berekend op basis van de opgeschoonde dataset van 872 respondenten.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken van de steekproefkenmerken

Panel A. Categorische variabelen

Variabele	Categorie	n	%
Geslacht	Man	533	61.1
	Vrouw	336	38.5
	Anders / liever niet	3	0.3
Aantal kinderen	0	452	51.8
	1	97	11.1
	2	242	27.8
	3	57	6.5
	4 of meer	24	2.8
Beroepsgroep	Leidinggevenden	131	15.0
	Specialisten	394	45.2
	Technici en assistenten	66	7.6
	Administratief personeel	157	18.0
	Dienstverleners en verkopers	66	7.6
	Landbouw, visserij en natuur	2	0.2
	Ambachtsheden en bouw	23	2.6
	Machine- en assemblagewerkers	17	1.9
	Elementaire beroepen	11	1.3
	Beroepen bij strijdkracht	5	0.6
Hoog-alertheidsberoep	Nee	520	59.6
	Ja (code 2)	224	25.7
	Ja (code 3)	128	14.7
Thuiswerkfrequentie	Nooit	495	56.8
	1 dag/week	179	20.5
	2 dagen/week	127	14.6
	3 dagen/week	71	8.1
	4 dagen/week	0	0.0
	Elke dag	0	0.0
Voltijdsequivalent	100%	637	73.1
	80%	140	16.1
	60%	21	2.4

Variabele	Categorie	n	%
Woon-werktraject	50%	34	3.9
	<50%	9	1.0
	Andere VTE	31	3.6
	<15 min	213	24.4
	15–30 min	327	37.5
	30–60 min	242	27.8
	≥60 min	90	10.3

Panel B. Numerieke variabelen

Variabele	n	M	SD	Mediaan	Min.	Max.	Scheefheid	Kurtosis
Geboortejaar	872	1987.36	12.31	1991.00	1955	2007	-0.47	-1.12
Anciënniteit	872	22.56	165.03	5.00	0	2024	11.89	140.17
Duur vragenlijst (seconden)	872	2943.95	23034.74	890.50	98	522292	17.30	340.54

Noot. Percentages zijn berekend op basis van de opgeschoonde dataset ($N = 872$). Voor hoog-alertheidsberoep worden codes 2 en 3 afzonderlijk gerapporteerd, zoals geobserveerd in de data. In totaal duiden 352 respondenten een ja-categorie aan voor hoog-alertheidsberoep. Na controle van het open antwoordveld met de beroepsomschrijving bleven alle 352 respondenten behouden als respondenten met een hoog-alertheidsberoep. Voor voltijdsequivalent verwijst “Andere VTE” naar open antwoorden buiten de vooraf gedefinieerde categorieën.

Zoals weergegeven in Tabel 1 bestond de steekproef uit 533 mannen (61.1%), 336 vrouwen (38.5%) en 3 respondenten die ‘anders / liever niet’ aanduiden (0.3%). Iets meer dan de helft van de respondenten had geen kinderen ($n = 452$; 51.8%). Wat beroepsgroep betreft, vormden specialisten de grootste groep binnen de steekproef ($n = 394$; 45.2%), gevolgd door administratief personeel ($n = 157$; 18.0%) en leidinggevenden ($n = 131$; 15.0%).

Voor hoog-alertheidsberoep gaf 59.6% van de respondenten aan geen beroep uit te oefenen dat een verhoogde mate van alertheid of voortdurende waakzaamheid vereistte ($n = 520$). In totaal gaven 352 respondenten aan dat hun beroep wel een verhoogde mate van alertheid vereistte. Deze groep bestond uit 224 respondenten in de categorie ‘Ja (code 2)’ (25.7%) en 128 respondenten in de categorie ‘Ja (code 3)’ (14.7%). Voor de verdere analyses werden deze twee ja-categorieën samengenomen tot één binaire categorie voor hoog-alertheidsberoep. Het open antwoordveld met de beroepsomschrijving werd gecontroleerd bij alle 352 respondenten die een ja-categorie hadden aangeduid. Hierbij werden geen duidelijk inconsistente antwoorden vastgesteld, waardoor alle 352 respondenten behouden bleven als respondenten met een hoog-alertheidsberoep.

De meeste respondenten werkten voltijds ($n = 637$; 73.1%). Daarnaast werkte 16.1% van de respondenten aan 80% ($n = 140$), 2.4% aan 60% ($n = 21$), 3.9% aan 50% ($n = 34$) en 1.0% minder dan 50% ($n = 9$). Een kleine groep gaf een andere vorm van voltijdsequivalent aan ($n = 31$; 3.6%). Wat thuiswerkfrequentie betreft, gaf meer dan de helft van de respondenten aan nooit thuis te werken ($n = 495$; 56.8%). Verder werkte 20.5% één dag per week thuis ($n = 179$), 14.6% twee dagen per week ($n = 127$) en 8.1% drie dagen per week ($n = 71$). Respondenten die vier dagen per week of elke dag thuiswerkten, kwamen niet voor in de opgeschoonde steekproef, in overeenstemming met de inclusiecriteria van het onderzoek.

Voor het woon-werktraject rapporteerde de grootste groep een reistijd van 15 tot 30 minuten ($n = 327$; 37.5%), gevolgd door 30 tot 60 minuten ($n = 242$; 27.8%) en minder dan 15 minuten ($n = 213$; 24.4%). Een kleinere groep had een woon-werktraject van 60 minuten of meer ($n = 90$; 10.3%).

De numerieke variabelen tonen aan dat het gemiddelde geboortjaar 1987.36 bedroeg ($SD = 12.31$), met een mediaan van 1991. Voor anciënniteit en duur van de vragenlijst waren de verdelingen sterk positief scheef. De gemiddelde anciënniteit bedroeg 22.56 jaar ($SD = 165.03$), terwijl de mediaan 5 jaar bedroeg. De gemiddelde invulduur van de vragenlijst bedroeg 2943.95 seconden ($SD = 23034.74$), met een mediaan van 890.50 seconden. Gezien de sterke scheefheid en de aanwezigheid van extreme waarden zijn voor anciënniteit en invulduur vooral de medianen informatief.

4.2 Mate van sensorische overprikkeling op de werkvloer

Bij de controle van de aandachtcheck werden geen respondenten geïdentificeerd die de aandachtcheck fout beantwoordden. Er werden op basis van dit criterium dus geen extra participanten uitgesloten. De analyses van de schaal voor sensorische overprikkeling op het werk werden daarom uitgevoerd op de al opgeschoonde dataset van 872 respondenten.

Omdat sensorische overprikkeling op het werk in deze studie als afhankelijke variabele werd opgenomen, werd eerst nagegaan of de vier reflectieve indicatoren van

algemene sensorische overprikkeling samen één onderliggend construct vormden. De data bleken geschikt voor factoranalyse. De Kaiser-Meyer-Olkin-maat was goed ($KMO = .88$) en Bartlett's test of sphericity was significant, $\chi^2(6) = 4108.95$, $p < .001$. Dit wijst erop dat de samenhang tussen de items voldoende sterk was om een factoranalyse te verantwoorden. De exploratieve factoranalyse wees op een duidelijke eendimensionele structuur. Alle vier de items laadden sterk op één factor, met factorladingen van .92, .94, .94 en .92. Deze bevinding ondersteunt dat de vier items samen één schaal voor algemene sensorische overprikkeling op het werk vormen. De interne consistentie van de schaal was zeer hoog (Cronbach's $\alpha = .96$). De corrected item-total correlations varieerden van .89 tot .92. Daarnaast bleek uit de analyse van alpha if item deleted dat het verwijderen van een item de interne consistentie niet verbeterde. Daarom werden alle vier de items behouden in de uiteindelijke schaal.

De samengestelde schaal voor sensorische overprikkeling op het werk werd vervolgens berekend als het gemiddelde van de vier items. In de opgeschoonde dataset bedroeg de gemiddelde score 2.07 ($SD = 1.08$), met een geobserveerd bereik van 1.00 tot 5.00. De verdelingsvorm week af van perfecte normaliteit, $W = .872$, $p < .001$, en vertoonde een matig positief scheve verdeling. Gezien de steekproefgrootte werd deze afwijking voorzichtig geïnterpreteerd. De finale analysetdataset bestond uit 580 respondenten. De gemiddelde score voor hoogsensitiviteit bedroeg 4.68 ($SD = 0.75$), de gemiddelde score voor trait anxiety bedroeg 12.84 ($SD = 3.29$), en de gemiddelde score voor sensorische overprikkeling op het werk bedroeg 2.07 ($SD = 1.08$). De HSP-totaalscore benaderde een normale verdeling het sterkst, $W = .996$, $p = .153$. Voor STAI-T werd een significante afwijking van normaliteit vastgesteld, $W = .984$, $p < .001$, hoewel de scheefheid beperkt bleef. Ook voor sensorische overprikkeling op het werk wees de Shapiro-Wilk-test op een significante afwijking van normaliteit, $W = .872$, $p < .001$, wat samenhangt met een matig positief scheve verdeling. Gezien de steekproefgrootte werden deze resultaten voorzichtig geïnterpreteerd.

4.3 Relatie tussen hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling

Om de bivariate samenhangen tussen hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling op het werk te onderzoeken, werden Pearson-correlaties berekend. Een overzicht van de gemiddelden, standaarddeviaties en correlaties tussen de drie kernvariabelen wordt weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2

Gemiddelden, standaarddeviaties en correlaties tussen hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling op het werk

Variabele	M	SD	1	2	3
1. Hoogsensitiviteit	4.68	0.75	—		
2. Trait anxiety	12.84	3.29	.35***	—	
3. Sensorische overprikkeling op het werk	2.07	1.08	.29***	.34***	—

Noot. $N = 580$. Pearson-correlaties worden weergegeven. *** $p < .001$.

Zoals weergegeven in Tabel 2 hing hoogsensitiviteit positief samen met trait anxiety, $r = .35$, $p < .001$. Daarnaast was er ook een positieve samenhang tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling op het werk, $r = .29$, $p < .001$. Ook trait anxiety hing positief samen met sensorische overprikkeling op het werk, $r = .34$, $p < .001$. Deze verbanden waren allemaal significant en lagen in de verwachte richting. Op biviaat niveau bieden deze resultaten ondersteuning voor hypothese 1, hypothese 2 en hypothese 3. Een aanvullende visualisatie van het correlatiepatroon tussen de kernvariabelen is opgenomen in Bijlage 8.3.

Vervolgens werden regressieanalyses uitgevoerd om de afzonderlijke paden binnen het veronderstelde mediatiemodel verder te toetsen. Een overzicht van de regressiemodellen wordt weergegeven in Tabel 3.

Tabel 3

Lineaire regressieanalyses binnen het mediatiemodel

Pad en model	Afhankelijke variabele	Predictor	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>t</i>	<i>R</i> ²	Adjusted <i>R</i> ²
a-pad, model 1	Trait anxiety	Hoogsensitiviteit	1.52	0.17	8.93	.121	.120
c-pad, model 2	Sensorische overprikkeling op het werk	Hoogsensitiviteit	0.42	0.06	7.38	.086	.085
c'-pad, model 3	Sensorische overprikkeling op het werk	Hoogsensitiviteit	0.29	0.06	4.88	.150	.147
b-pad, model 3	Sensorische overprikkeling op het werk	Trait anxiety	0.09	0.01	6.58	.150	.147

Noot. *N* = 580. *B* = ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënt; *SE* = standaardfout. Alle predictoren waren significant op $p < .001$. Het a-pad representeert het effect van hoogsensitiviteit op trait anxiety. Het c-pad representeert het totale effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling op het werk. Het c'-pad representeert het directe effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling op het werk, gecontroleerd voor trait anxiety. Het b-pad representeert het effect van trait anxiety op sensorische overprikkeling op het werk, gecontroleerd voor hoogsensitiviteit.

Uit Tabel 3 blijkt dat hoogsensitiviteit een significante positieve voorspeller was van trait anxiety, $B = 1.52$, $SE = 0.17$, $t = 8.93$, $p < .001$. Dit model verklaarde 12.1% van de variantie in trait anxiety, $R^2 = .121$, adjusted $R^2 = .120$. Daarnaast voorspelde hoogsensitiviteit ook sensorische overprikkeling op het werk significant positief, $B = 0.42$, $SE = 0.06$, $t = 7.38$, $p < .001$. Dit model verklaarde 8.6% van de variantie in sensorische overprikkeling, $R^2 = .086$, adjusted $R^2 = .085$.

In het multiële regressiemodel, waarin zowel hoogsensitiviteit als trait anxiety gelijktijdig werden opgenomen als voorspellers van sensorische overprikkeling op het werk, bleven beide predictoren significant. Hoogsensitiviteit voorspelde sensorische overprikkeling nog steeds positief, $B = 0.29$, $SE = 0.06$, $t = 4.88$, $p < .001$. Ook trait anxiety was een significante positieve voorspeller, $B = 0.09$, $SE = 0.01$, $t = 6.58$, $p < .001$. Het multiële regressiemodel verklaarde 15.0% van de variantie in sensorische overprikkeling op het werk, $R^2 = .150$, adjusted $R^2 = .147$. Dat hoogsensitiviteit significant bleef na opname van trait anxiety wijst erop dat trait anxiety de relatie tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling niet volledig verklaart.

4.4 Toetsing van het onderzoeksmodel en de hypothesen

Voorafgaand aan de verdere interpretatie van de regressie- en mediatieanalyses werden de assumpties van de lineaire regressiemodellen nagegaan. Daarbij werd gekeken naar onafhankelijkheid van fouten, normaliteit van de residuen, homoscedasticiteit, multicollineariteit en invloedrijke observaties. Een overzicht van de assumptietoetsen voor het model waarin trait anxiety werd voorspeld door hoogsensitiviteit en voor het finale regressiemodel met sensorische overprikkeling als afhankelijke variabele wordt weergegeven in Tabel 4.

Tabel 4

Assumptietoetsen voor de regressiemodellen

Assumptie	Toets of indicator	Model 1: Trait anxiety	Model 3: Sensorische overprikkeling	Interpretatie
Onafhankelijkheid van fouten	Durbin-Watson	2.01	1.85	Aanvaardbaar
Normaliteit van residuen	Shapiro-Wilk	Significant	Significant	Afwijking van perfecte normaliteit
Homoscedasticiteit	Breusch-Pagan	Significant	Significant	Heteroscedasticiteit aanwezig
Multicollineariteit	VIF	—	1.14	Geen problematische multicollineariteit
Invloedrijke observaties	Maximale Cook's distance	Niet extreem	Niet extreem	Geen extreem invloedrijke observaties

Noot. Model 1 voorspelt trait anxiety op basis van hoogsensitiviteit. Model 3 voorspelt sensorische overprikkeling op het werk op basis van hoogsensitiviteit en trait anxiety. VIF = variance inflation factor. De Shapiro-Wilk-test en Breusch-Pagan-test waren significant, wat wijst op afwijkingen van respectievelijk normaliteit van residuen en homoscedasticiteit. Omdat deze toetsen gevoelig zijn voor grote steekproeven, werden de assumpties aanvullend visueel beoordeeld aan de hand van diagnostische grafieken.

Zoals weergegeven in Tabel 4 waren de Durbin-Watson-waarden voor beide regressiemodellen aanvaardbaar. Voor het model waarin trait anxiety werd voorspeld

door hoogsensitiviteit bedroeg de Durbin-Watson-waarde 2.01. Voor het finale regressiemodel met sensorische overprikkeling als afhankelijke variabele bedroeg deze waarde 1.85. Deze waarden liggen dicht bij 2, wat erop wijst dat er geen duidelijke aanwijzingen waren voor problematische autocorrelatie van de residuen.

De normaliteit van de residuen werd onderzocht aan de hand van de Shapiro-Wilk-test. Deze toets was significant voor beide modellen, wat wijst op een afwijking van perfecte normaliteit. Ook de Breusch-Pagan-test was significant, wat aangeeft dat de assumptie van homoscedasticiteit niet volledig werd voldaan. Aangezien formele toetsen bij grotere steekproeven gevoelig zijn voor kleine afwijkingen, werden de assumpties aanvullend visueel beoordeeld aan de hand van diagnostische grafieken.

Voor het finale regressiemodel werd daarnaast multicollineariteit nagegaan aan de hand van de variance inflation factor. De VIF-waarde bedroeg 1.14, wat ruim onder de gangbare grenswaarden ligt en dus geen aanwijzing geeft voor problematische multicollineariteit tussen hoogsensitiviteit en trait anxiety. Ook de controle op invloedrijke observaties gaf geen aanwijzingen voor extreem invloedrijke cases. Hoewel er dus enkele afwijkingen van de klassieke regressieassumpties werden vastgesteld, werden deze niet als ernstig genoeg beschouwd om de interpretatie van de regressie- en mediatieanalyses te verhinderen. De modellen werden daarom voldoende robuust geacht voor verdere interpretatie.

Om het volledige onderzoeksmodel te toetsen, werd een mediatieanalyse uitgevoerd met hoogsensitiviteit als onafhankelijke variabele, trait anxiety als mediator en sensorische overprikkeling op het werk als afhankelijke variabele. Een overzicht van de mediatieanalyse wordt weergegeven in Tabel 5.

Tabel 5

Mediatieanalyse van het verband tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling via trait anxiety

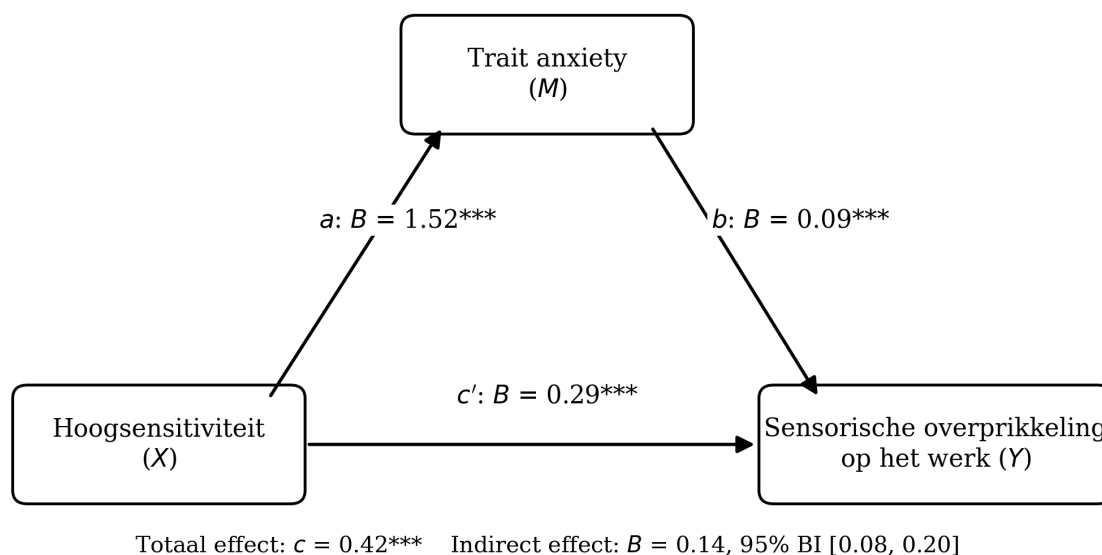
Pad of effect	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	95%-BI
a-pad: HSP → trait anxiety	1.52	0.17	8.93	< .001	[1.19, 1.86]
b-pad: trait anxiety → sensorische overprikkeling op het werk	0.09	0.01	6.58	< .001	[0.06, 0.11]

c-pad: totaal effect van HSP → sensorische overprikkeling op het werk	0.42	0.06	7.38	< .001	[0.31, 0.53]
c'-pad: direct effect van HSP → sensorische overprikkeling op het werk	0.29	0.06	4.88	< .001	[0.17, 0.40]
Indirect effect via trait anxiety	0.14	—	—	—	[0.08, 0.20]

Noot. $N = 580$. HSP = hoogsensitiviteit; BI = betrouwbaarheidsinterval; B = ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënt; SE = standaardfout. — = niet van toepassing. Het indirecte effect werd getoetst met een bootstrapprocedure op basis van 5000 herhalingen. Een indirect effect werd als significant beschouwd wanneer het 95%-betrouwbaarheidsinterval geen nul omvatte. De resultaten wijzen op een gedeeltelijke mediatie, aangezien zowel het indirecte effect als het directe effect significant waren.

Figuur 3

Mediatie model met ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten

Noot. $N = 580$. B = ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënt; BI = betrouwbaarheidsinterval. Het a-pad geeft het verband weer tussen hoogsensitiviteit en trait anxiety. Het b-pad geeft het verband weer tussen trait anxiety en sensorische overprikkeling op het werk, gecontroleerd voor hoogsensitiviteit. Het c'-pad geeft het directe verband weer tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling op het werk, gecontroleerd voor trait anxiety. *** $p < .001$.

Zoals weergegeven in Tabel 5 en Figuur 3 was het indirecte effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling via trait anxiety significant, indirect effect = 0.14, 95%-BI [0.08, 0.20]. Aangezien het 95%-betrouwbaarheidsinterval geen nul omvatte, werd hypothese 4 ondersteund. Ook het directe effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling bleef significant na opname van trait anxiety in het model. Dit

wijst erop dat trait anxiety de relatie tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling gedeeltelijk, maar niet volledig, verklaarde. De resultaten ondersteunen dus een gedeeltelijke mediatie.

Op basis van de correlatie-, regressie- en mediatieanalyses werden alle vooropgestelde hypothesen ondersteund. Hoogsensitiviteit hing positief samen met sensorische overprikkeling op het werk, hoogsensitiviteit hing positief samen met trait anxiety, trait anxiety hing positief samen met sensorische overprikkeling op het werk, en het indirecte effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling via trait anxiety was significant.

Voorafgaand aan de inhoudelijke interpretatie van de regressie- en mediatieanalyses werden de assumpties van de lineaire regressiemodellen nagegaan. De assumptietoetsen gaven aan dat de modellen in grote lijnen geschikt waren voor verdere analyse. Voor het model waarin trait anxiety werd voorspeld door hoogsensitiviteit was de onafhankelijkheid van fouten aanvaardbaar, met een Durbin-Watson-waarde van ongeveer 2.01. Voor het finale regressiemodel met sensorische overprikkeling als afhankelijke variabele was de onafhankelijkheid van fouten eveneens voldoende, met een Durbin-Watson-waarde van ongeveer 1.85. Daarnaast waren er geen aanwijzingen voor problematische multicollineariteit in het finale model, aangezien de VIF-waarden laag bleven, rond 1.14.

De formele toetsen wezen wel op enkele afwijkingen van de klassieke regressieassumpties. De Shapiro-Wilk-test voor de residuen was significant in beide modellen, wat wijst op een afwijking van perfecte normaliteit. Ook de Breusch-Pagan-test wees op heteroscedasticiteit. De visuele inspectie van de residual plots gaf echter geen aanwijzingen voor ernstige niet-lineariteit. Daarnaast werden slechts een beperkt aantal observaties met sterk afwijkende residuen vastgesteld. Hoewel meerdere cases een Cook's distance groter dan $4/n$ vertoonden, bleven de maximale Cook's distance-waarden beperkt. Er waren dus geen aanwijzingen voor extreem invloedrijke observaties. Op basis van deze bevindingen werden de modellen voldoende robuust geacht om de regressie- en mediatieanalyses te interpreteren.

4.5 Aanvullende controleanalyse met alertheidsberoep

Aangezien bepaalde beroepen een verhoogde mate van alertheid of voortdurende waakzaamheid vereisen, werd aanvullend nagegaan of de gevonden verbanden overeind bleven wanneer rekening werd gehouden met het al dan niet uitoefenen van een hoog-alertheidsberoep. Hiervoor werd gebruikgemaakt van het specifieke item waarin respondenten aangaven of hun beroep een verhoogde mate van alertheid vereist. De oorspronkelijke antwoordcategorieën werden herleid tot een binaire variabele, waarbij respondenten zonder hoog-alertheidsberoep werden vergeleken met respondenten met een hoog-alertheidsberoep. Voor respondenten die aangaven een hoog-alertheidsberoep uit te oefenen, werd het open antwoordveld met de beroepsomschrijving gecontroleerd op inhoudelijke plausibiliteit.

Een overzicht van de controleanalyse wordt weergegeven in Tabel 6.

Tabel 6

Aanvullende controleanalyse met alertheidsberoep als controlevariabele

Analyse	Afhankelijke variabele / effect	Predictor	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>R</i> ²
Model 1	Trait anxiety	Hoogsensitiviteit	1.00	0.24	4.12	< .001	.046
		Alertheidsberoep	0.89	0.27	3.24	.001	
Model 2	Sensorische overprikkeling op het werk	Hoogsensitiviteit	0.40	0.08	5.17	< .001	.104
		Alertheidsberoep	0.55	0.09	6.28	< .001	
Model 3	Sensorische overprikkeling op het werk	Hoogsensitiviteit	0.31	0.07	4.08	< .001	.181
		Trait anxiety	0.09	0.01	7.37	< .001	
		Alertheidsberoep	0.47	0.08	5.52	< .001	

Analyse	Afhankelijke variabele / effect	Predictor	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>R</i> ²
Mediatie	Indirect effect via trait anxiety	Hoogsensitiviteit → trait anxiety → sensorische overprikkeling	0.09	—	—	—	

Noot. *N* = 580. *B* = ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënt; *SE* = standaardfout. Alertheidsberoep werd gecodeerd als 0 = geen hoog-alertheidsberoep en 1 = hoog-alertheidsberoep. Model 1 voorspelt trait anxiety op basis van hoogsensitiviteit en alertheidsberoep. Model 2 voorspelt sensorische overprikkeling op het werk op basis van hoogsensitiviteit en alertheidsberoep. Model 3 voorspelt sensorische overprikkeling op het werk op basis van hoogsensitiviteit, trait anxiety en alertheidsberoep. Voor het indirecte effect bedroeg het 95%-bootstrapbetrouwbaarheidsinterval [0.04, 0.16]. — = niet van toepassing.

Zoals weergegeven in Tabel 6 bleven de belangrijkste verbanden uit het onderzoeksmodel significant na opname van alertheidsberoep als controlevariabele. Hoogsensitiviteit bleef een significante positieve voorspeller van trait anxiety en sensorische overprikkeling op het werk. Ook trait anxiety bleef een significante positieve voorspeller van sensorische overprikkeling wanneer hoogsensitiviteit en alertheidsberoep gelijktijdig in het model werden opgenomen. Daarnaast bleek alertheidsberoep zelf positief samen te hangen met sensorische overprikkeling op het werk, wat erop wijst dat respondenten met een hoog-alertheidsberoep gemiddeld meer sensorische overprikkeling rapporteerden.

Ook het indirecte effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling via trait anxiety bleef significant wanneer alertheidsberoep als controlevariabele werd opgenomen. Dit betekent dat de mediatiebevinding niet volledig kan worden verklaard door het al dan niet uitoefenen van een hoog-alertheidsberoep. De aanvullende controleanalyse ondersteunt dus de robuustheid van het oorspronkelijke onderzoeksmodel.

5. Discussie

5.1 Bespreking van de resultaten in relatie tot eerder onderzoek

Het doel van deze masterproef was om na te gaan in welke mate hoogsensitiviteit samenhangt met sensorische overprikkeling op het werk, en of trait anxiety deze relatie gedeeltelijk verklaart. De resultaten toonden aan dat hoogsensitiviteit positief samenhangt met sensorische overprikkeling op het werk. Respondenten met hogere scores op hoogsensitiviteit rapporteerden gemiddeld meer sensorische overprikkeling in hun werkomgeving. Deze bevinding sluit aan bij de theoretische conceptualisering van sensory processing sensitivity als een individueel verschil in de diepte waarmee sensorische en emotionele informatie wordt verwerkt (Aron & Aron, 1997; Pluess et al., 2024). Personen met hogere hoogsensitiviteit nemen subtiele omgevingsprikkelers sneller waar en verwerken deze prikkels intensiever. Binnen een werkcontext kan deze verhoogde gevoeligheid ertoe leiden dat auditieve, visuele en sociale stimuli sneller als belastend of overweldigend worden ervaren. De huidige bevinding ondersteunt daarmee het idee dat hoogsensitiviteit niet alleen relevant is als algemeen persoonlijkheidskenmerk, maar ook als factor die samenhangt met de manier waarop werknemers hun dagelijkse werkomgeving ervaren.

Deze bevinding is ook relevant omdat sensorische overprikkeling op het werk nog beperkt onderzocht is als afzonderlijke werkgerelateerde uitkomst. Veel onderzoek naar hoogsensitiviteit richt zich op algemene stressgevoeligheid, welzijn of responsiviteit op omgevingsinvloeden, terwijl de concrete ervaring van sensorische belasting in de werkcontext minder vaak centraal staat. De resultaten van deze studie suggereren dat sensorische overprikkeling op het werk een zinvolle uitkomstmaat is binnen onderzoek naar sensory processing sensitivity. Werkcontexten bevatten immers vaak meerdere gelijktijdige prikkels, zoals achtergrondgeluid, visuele informatie, sociale interacties, onderbrekingen en tijdsdruk. Vanuit het perspectief van werkontwerp sluit dit aan bij de Work Design Questionnaire van Morgeson en Humphrey (2006), waarin contextuele en fysieke werkkenmerken worden erkend als relevante aspecten van job design. De huidige studie bouwt hierop voort door sensorische overprikkeling niet enkel als omgevingskenmerk, maar als subjectieve ervaring van de werknemer te benaderen.

Daarnaast werd een positieve samenhang gevonden tussen hoogsensitiviteit en trait anxiety. Respondenten die hoger scoorden op hoogsensitiviteit rapporteerden ook meer algemene angstgeneigdheid. Deze bevinding is theoretisch plausibel, aangezien hoogsensitiviteit gepaard gaat met verhoogde responsiviteit op interne en externe prikkels. Wanneer prikkels intensiever worden verwerkt, kan dit samengaan met meer waakzaamheid, piekeren of anticipatie op mogelijke bedreiging. Eerder onderzoek wijst eveneens op verbanden tussen sensory processing sensitivity, emotionele reactiviteit en negatieve psychologische uitkomsten, waaronder angstklachten (Greven et al., 2019; Liss et al., 2008). Tegelijk moet deze samenhang genuanceerd worden geïnterpreteerd. Hoogsensitiviteit en trait anxiety zijn geen identieke constructen. Hoogsensitiviteit verwijst naar individuele verschillen in sensorische verwerkingsgevoeligheid, terwijl trait anxiety betrekking heeft op een algemene neiging om situaties als bedreigend te interpreteren en met angst te reageren (Spielberger, 1983). De gevonden samenhang wijst dus op gedeeltelijke overlap, maar niet op inhoudelijke gelijkheid tussen beide constructen.

Ook trait anxiety hing positief samen met sensorische overprikkeling op het werk. Respondenten met een hogere angstgeneigdheid rapporteerden gemiddeld meer overprikkeling in de werkcontext. Dit kan erop wijzen dat trait anxiety de subjectieve verwerking van werkgerelateerde prikkels mee beïnvloedt. Personen met hogere trait anxiety kunnen prikkels sneller als storend, bedreigend of moeilijk controleerbaar ervaren, waardoor dezelfde sensorische input een sterkere stressrespons kan oproepen. Deze interpretatie sluit aan bij de omschrijving van trait anxiety als een stabiele dispositionele neiging om situaties sneller als bedreigend te beoordelen (Endler & Kocovski, 2001; Spielberger, 1983). Binnen het onderzoeksmodel fungeerde trait anxiety dan ook als gedeeltelijke mediator in de relatie tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling. Het indirecte effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling via trait anxiety was significant, wat betekent dat een deel van het verband tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling verklaard kan worden door verschillen in angstgeneigdheid.

Tegelijk bleef het directe effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling significant na opname van trait anxiety in het model. Dit wijst op gedeeltelijke mediatie. Met andere woorden: trait anxiety verklaart een deel van de relatie tussen

hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling, maar niet het volledige verband. Deze bevinding ondersteunt een genuanceerd model waarin sensorische gevoeligheid en angstgevoeligheid elkaar deels versterken, maar elk afzonderlijk bijdragen aan de ervaring van overprikkeling op het werk. Hoogsensitiviteit lijkt dus niet eenvoudigweg herleidbaar tot trait anxiety. Een mogelijke verklaring is dat hoogsensitiviteit ook rechtstreeks samenhangt met een verhoogde detectie van auditieve, visuele of sociale stimuli, een diepere verwerking van omgevingsinformatie en een lagere drempel voor het ervaren van prikkels als intens of belastend. Trait anxiety voegt daar vooral een interpretatieve component aan toe, waarbij prikkels sneller als bedreigend of moeilijk reguleerbaar worden beoordeeld. Sensorische overprikkeling op het werk kan daarom het best begrepen worden als het resultaat van zowel verhoogde sensorische verwerking als verhoogde emotionele kwetsbaarheid.

Deze interpretatie sluit aan bij het health-impairment process binnen het Job Demands-Resources-model. Binnen dit kader kunnen hoge of aanhoudende werkeisen leiden tot uitputting, stress en verminderde energie (Bakker & Demerouti, 2007; Demerouti et al., 2001). Sensorische prikkels op het werk kunnen worden opgevat als specifieke werkeisen wanneer zij voortdurende cognitieve of zintuiglijke inspanning vragen. Voor werknemers met hogere hoogsensitiviteit kunnen deze prikkels sneller leiden tot subjectieve overbelasting, omdat zij prikkels intenser opmerken en dieper verwerken. Trait anxiety kan dit proces versterken doordat prikkels sneller als bedreigend of overweldigend worden geïnterpreteerd. De resultaten ondersteunen daarmee een toepassing van het JD-R-model waarin niet alleen objectieve werkkenmerken, maar ook individuele verschillen in prikkelverwerking en angstgevoeligheid worden meegenomen om werkgerelateerde belasting te begrijpen.

De aanvullende controleanalyse met alertheidsberoep versterkte deze conclusie. Ook wanneer rekening werd gehouden met het al dan niet uitoefenen van een hoog-alertheidsberoep, bleven de belangrijkste verbanden uit het onderzoeksmodel significant. Dit betekent dat de relaties tussen hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling niet volledig verklaard kunnen worden door het feit dat sommige respondenten werkzaam waren in beroepen waarin verhoogde waakzaamheid of voortdurende monitoring vereist is. Alertheidsberoep hing wel zelf positief samen met

sensorische overprikkeling op het werk. Dit is inhoudelijk verklaarbaar, aangezien dergelijke beroepen vaak gepaard gaan met voortdurende aandacht voor signalen uit de omgeving, snelle interpretatie van informatie en een verhoogde cognitieve belasting. Onderzoek naar vigilance toont aan dat langdurige waakzaamheid mentaal inspannend en stressvol kan zijn (Warm et al., 2008). Ook het concept situation awareness benadrukt dat werknemers in dynamische omgevingen voortdurend informatie uit hun omgeving moeten waarnemen, begrijpen en gebruiken om mogelijke vervolgtoestanden in te schatten (Endsley, 1995). Dat alertheidsberoep positief samenhangt met sensorische overprikkeling past dus binnen bestaand onderzoek naar waakzaamheid en cognitieve belasting.

Samengevat tonen de resultaten aan dat sensorische overprikkeling op het werk samenhangt met zowel individuele gevoeligheid voor prikkels als met angstgeneigdheid. Hoogsensitiviteit bleek een relevante voorspeller van sensorische overprikkeling, ook wanneer rekening werd gehouden met trait anxiety en alertheidsberoep. Trait anxiety verklaarde een deel van deze relatie, maar niet het volledige verband. De bevindingen ondersteunen daarom een model waarin sensorische overprikkeling op het werk begrepen wordt als een samenspel tussen sensorische gevoeligheid, emotionele kwetsbaarheid en werkcontextuele factoren. Daarmee draagt deze studie bij aan de bestaande literatuur door hoogsensitiviteit niet alleen te benaderen als algemeen persoonlijkheidskenmerk, maar ook als relevante factor in de ervaring van sensorische belasting binnen de werkomgeving.

5.2 Sterktes en beperkingen van het onderzoek

Een eerste sterkte van deze studie is dat zij focust op sensorische overprikkeling binnen de werkcontext. Daarmee sluit het onderzoek aan bij een maatschappelijk en praktisch relevant thema. Werkomgevingen worden vaak gekenmerkt door een combinatie van auditieve, visuele en sociale prikkels, maar de individuele ervaring van deze prikkels krijgt in onderzoek naar werkbeleving niet altijd afzonderlijke aandacht. Door hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling samen te onderzoeken,

biedt deze studie een genuanceerder beeld van hoe individuele kenmerken kunnen samenhangen met de ervaring van prikkelbelasting op het werk.

Een tweede sterkte is de omvang van de steekproef. De opgeschoonde dataset bevatte 872 respondenten, en de finale analysedataset voor de hypothesetoetsing bestond uit 580 respondenten. Hierdoor was er voldoende statistische basis om correlaties, regressies en een mediatieanalyse uit te voeren. Daarnaast werd gebruikgemaakt van gevalideerde of theoretisch onderbouwde meetinstrumenten voor de kernconstructen. Hoogsensitiviteit werd gemeten aan de hand van de HSP-R, gebaseerd op de literatuur rond sensory processing sensitivity (Aron & Aron, 1997; Pluess et al., 2024). Trait anxiety werd gemeten op basis van items uit de STAI, een veelgebruikt instrument om angst als toestand en als persoonlijkheidsneiging te onderscheiden (Spielberger, 1983). Voor sensorische overprikkeling op het werk werd een samengestelde schaal gebruikt, waarvan de schaalstructuur en interne consistentie bijkomend in deze studie werden onderzocht. De hoge interne consistentie en de eendimensionele factorstructuur ondersteunen het gebruik van deze schaal binnen de huidige dataset.

Een derde sterkte is dat er aandacht werd besteed aan datakwaliteit en controlevariabelen. Er werd één aandachtcheck opgenomen om inattentief antwoordgedrag te detecteren. Daarnaast werd alertheidsberoep aanvullend opgenomen als controlevariabele. Hierdoor kon worden nagegaan of de gevonden relaties overeind bleven wanneer rekening werd gehouden met beroepsmatige waakzaamheid. De controleanalyse toonde aan dat de hoofdbevindingen behouden bleven, wat de robuustheid van het onderzoeksmodel ondersteunt.

Tegelijk kent deze studie ook beperkingen. Een eerste beperking is het cross-sectionele onderzoeksdesign. Alle variabelen werden op één moment gemeten, waardoor geen causale uitspraken kunnen worden gedaan. Hoewel het theoretisch aannemelijk is dat hoogsensitiviteit en trait anxiety bijdragen aan de ervaring van sensorische overprikkeling, kan op basis van deze data niet worden uitgesloten dat sensorische overprikkeling op het werk ook bijdraagt aan hogere angstklachten of een sterkere bewustwording van gevoeligheid. Cross-sectioneel onderzoek biedt vooral een

momentopname van samenhangen tussen variabelen en is minder geschikt om richting of causaliteit vast te stellen (Levin, 2006; Rindfleisch et al., 2008).

Een tweede beperking is het gebruik van zelfrapportagevragenlijsten. Zelfrapportage is geschikt om subjectieve ervaringen, zoals overprikkeling en angstgeneigdheid, in kaart te brengen, maar kan ook gevoelig zijn voor vertekeningen in zelfperceptie, sociale wenselijkheid of gemeenschappelijke methodevariantie. Respondenten kunnen hun antwoorden beïnvloeden door hun stemming, interpretatie van items of de manier waarop zij zichzelf willen presenteren. Paulhus en Vazire (2007) beschrijven zelfrapportage als een nuttige maar kwetsbare methode, vooral wanneer alle variabelen via dezelfde bron worden gemeten. Ook Podsakoff et al. (2003) wijzen erop dat common method bias een aandachtspunt is in gedragswetenschappelijk onderzoek waarin predictor- en uitkomstvariabelen via dezelfde methode worden verzameld. In deze studie werd anonimiteit gegarandeerd om sociale wenselijkheidsbias te beperken, maar methodevariantie kan niet volledig worden uitgesloten.

Een derde beperking is de steekproeftrekking. De deelnemers werden gerekruteerd via convenience sampling en snowball sampling. Deze methoden zijn praktisch haalbaar en geschikt wanneer geen volledig steekproefkader beschikbaar is, maar ze beperken de generaliseerbaarheid van de resultaten. De steekproef is mogelijk niet representatief voor de volledige populatie van werkenden. Personen die interesse hebben in hoogsensitiviteit, werkbeleving of overprikkeling kunnen bovendien sneller geneigd zijn geweest om deel te nemen. Daardoor kan selectievertekening niet volledig worden uitgesloten.

Een vierde beperking betreft de operationalisering van sensorische overprikkeling op het werk. Hoewel de schaal in deze studie psychometrisch sterk presteerde, werd ze ontwikkeld voor deze specifieke onderzoekscontext. De items waren inhoudelijk gebaseerd op bestaande literatuur en werkcontextuele inzichten, maar verdere validatie in onafhankelijke steekproeven is noodzakelijk. Toekomstig onderzoek zou deze schaal kunnen toetsen in verschillende sectoren, beroepsgroepen en werkcontexten, en eventueel kunnen vergelijken met objectieve kenmerken van de werkomgeving, zoals geluidsniveau, aantal onderbrekingen of mate van sociale interactie.

Een vijfde beperking heeft betrekking op alertheidsberoep. In deze studie werd alertheidsberoep aanvullend opgenomen als binaire controlevariabele op basis van één specifiek item. Deze aanpak sluit aan bij de doelstelling om de analyse beheersbaar te houden, maar vereenvoudigt de complexiteit van beroepscontexten. Niet alle hoog-alertheidsberoepen zijn op dezelfde manier prikkelintensief, en ook binnen één beroepsgroep kunnen werkcontexten sterk verschillen. Een verpleegkundige op een intensieve zorgafdeling ervaart bijvoorbeeld mogelijk andere vormen van prikkelbelasting dan een leerkracht of politieagent. Toekomstig onderzoek kan daarom uitgebreider nagaan hoe specifieke jobkenmerken, sectoren of werkomgevingen samenhangen met sensorische overprikkeling.

6. Conclusie

6.1 Samenvatting van de belangrijkste bevindingen

Deze masterproef onderzocht de relatie tussen hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling op het werk. De resultaten tonen aan dat hoogsensitiviteit positief samenhangt met sensorische overprikkeling op het werk. Respondenten met hogere scores op hoogsensitiviteit rapporteerden dus meer overprikkeling in hun werkomgeving. Daarnaast hing hoogsensitiviteit positief samen met trait anxiety, en hing trait anxiety positief samen met sensorische overprikkeling op het werk.

De mediatieanalyse toonde aan dat trait anxiety een gedeeltelijke mediator was in de relatie tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling. Dit betekent dat hoogsensitiviteit deels samenhangt met sensorische overprikkeling via een hogere algemene angstgeneigdheid. Tegelijk bleef het directe effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling significant, waardoor trait anxiety het verband slechts gedeeltelijk verklaarde. Sensorische overprikkeling op het werk kan dus niet volledig worden begrepen als gevolg van trait anxiety, maar hangt ook rechtstreeks samen met hoogsensitiviteit.

De aanvullende controleanalyse toonde aan dat de hoofdbevindingen behouden bleven wanneer alertheidsberoep werd opgenomen als controlevariabele. Alertheidsberoep hing zelf positief samen met sensorische overprikkeling, maar verklaarde de relatie tussen hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling niet volledig. Dit ondersteunt de robuustheid van het onderzoeksmodel.

6.2 Antwoord op de onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvraag van deze masterproef was in welke mate hoogsensitiviteit samenhangt met sensorische overprikkeling op het werk, en of trait anxiety deze relatie medieert. Op basis van de resultaten kan worden geconcludeerd dat hoogsensitiviteit positief samenhangt met sensorische overprikkeling op het werk. Werknemers die hoger scoren op hoogsensitiviteit ervaren gemiddeld meer sensorische overprikkeling in hun werkomgeving.

Daarnaast blijkt dat trait anxiety een gedeeltelijke verklarende rol speelt in deze relatie. Hoogsensitiviteit hangt positief samen met trait anxiety, en trait anxiety hangt op haar beurt positief samen met sensorische overprikkeling. Het indirecte effect via trait anxiety was significant, wat betekent dat een deel van de relatie tussen hoogsensitiviteit en sensorische overprikkeling via angstgeneigdheid verloopt. Omdat het directe effect van hoogsensitiviteit op sensorische overprikkeling significant bleef, is er sprake van gedeeltelijke mediatie.

De resultaten wijzen er dus op dat sensorische overprikkeling op het werk het best begrepen kan worden als een samenspel tussen sensorische gevoeligheid, emotionele kwetsbaarheid en werkcontextuele factoren. Hoogsensitiviteit blijft een relevante voorspeller, ook wanneer rekening wordt gehouden met trait anxiety en alertheidsberoep.

6.3 Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

Toekomstig onderzoek kan in de eerste plaats gebruikmaken van longitudinale onderzoeksdesigns om de richting van de gevonden verbanden beter te begrijpen. In deze masterproef werden hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling op één meetmoment onderzocht, waardoor geen causale uitspraken kunnen worden gedaan. Longitudinaal onderzoek kan nagaan of hoogsensitiviteit en trait anxiety op langere termijn bijdragen aan sensorische overprikkeling op het werk, of dat herhaalde ervaringen van overprikkeling ook kunnen leiden tot een toename van angstklachten of een sterkere bewustwording van gevoeligheid.

Daarnaast is het aangewezen om sensorische overprikkeling op het werk verder te onderzoeken met aanvullende meetmethoden. Zelfrapportage blijft belangrijk omdat overprikkeling een subjectieve ervaring is, maar toekomstig onderzoek kan dit aanvullen met dagboekmethoden, observaties of objectieve metingen van de werkomgeving. Denk bijvoorbeeld aan geluidsniveau, aantal onderbrekingen, visuele drukte, sociale interactiedichtheid of mogelijkheden tot herstel tijdens de werkdag. Op die manier kan beter worden nagegaan welke concrete werkkenmerken bijdragen aan momenten van sensorische overbelasting.

Verder is bijkomende validatie van de schaal voor sensorische overprikkeling op het werk nodig. Hoewel de schaal in deze studie een duidelijke eendimensionale structuur en hoge interne consistentie vertoonde, moet worden onderzocht of deze structuur ook standhoudt in andere steekproeven, sectoren en beroepsgroepen. Daarbij kan ook worden nagegaan of verschillende soorten prikkels, zoals auditieve, visuele, sociale of cognitieve prikkels, elk op een andere manier samenhangen met overprikkeling.

Tot slot kan toekomstig onderzoek de rol van beroepscontext verfijnder onderzoeken. In deze studie werd alertheidsberoep opgenomen als binaire controlevariabele, maar werkcontexten verschillen sterk in aard, intensiteit en duur van prikkelbelasting. Vervolgonderzoek kan daarom nagaan welke specifieke job demands, zoals voortdurende monitoring, emotionele belasting, onderbrekingen of sociale intensiteit, het verband tussen hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling versterken of verzwakken.

7. Referentielijst

- Acevedo, B. P., Aron, E. N., Aron, A., Sangster, M.-D., Collins, N., & Brown, L. L. (2014). The highly sensitive brain: An fMRI study of sensory processing sensitivity and response to others' emotions. *Brain and Behavior*, 4(4), 580–594. <https://doi.org/10.1002/brb3.242>
- Acevedo, B. P., Santander, T., Marhenke, R., Aron, A., & Aron, E. N. (2021). Sensory processing sensitivity predicts individual differences in resting-state functional connectivity associated with depth of processing. *Neuropsychobiology*, 80(2), 130–140. <https://doi.org/10.1159/000513527>
- Aron, E. N. (2002). *The highly sensitive person*. Broadway Books.
- Aron, E. N., & Aron, A. (1997). Sensory-processing sensitivity and its relation to introversion and emotionality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(2), 345–368. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.2.345>
- Aron, E. N., Aron, A., & Jagiellowicz, J. (2012). Sensory processing sensitivity: A review in the light of the evolution of biological responsivity. *Personality and Social Psychology Review*, 16(3), 262–282. <https://doi.org/10.1177/1088868311434213>
- Aron, E. N., & Aron, A. (1997). Sensory-processing sensitivity and its relation to introversion and emotionality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(2), 345–368. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.2.345>
- Bakker, A. B., & Demerouti, E. (2007). The Job Demands–Resources model: State of the art. *Journal of Managerial Psychology*, 22(3), 309–328. <https://doi.org/10.1108/02683940710733115>
- Bakker, A. B., & Demerouti, E. (2017). Job demands–resources theory: Taking stock and looking forward. *Journal of Occupational Health Psychology*, 22(3), 273–285.

- Bakker, A. B., & Mollen, D. (2022). Work environments and highly sensitive persons: Towards a differential susceptibility framework. *Journal of Occupational Health Psychology, 27*(1), 1–13. <https://doi.org/10.1037/ocp0000312>
- Bakker, A. B., Tims, M., & Derks, D. (2012). Proactive personality and job performance: The role of job crafting and work engagement. *Human Relations, 65*(10), 1359–1378. <https://doi.org/10.1177/0018726712453471>
- Bakker, K., & Moulding, R. (2012). Sensory-processing sensitivity, dispositional mindfulness and negative psychological symptoms. *Personality and Individual Differences, 53*(4), 341–346. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.04.006>
- Bąk-Sosnowska, M., & Holecki, T. (2022). Overstimulation and its consequences as a new challenge for global healthcare in a socioeconomic context. *Polish Journal of Life Sciences, 72*(1), 43–52. <https://doi.org/10.21164/pomjlifesci.811>
- Bayramzadeh, S., & Ahmadpour, S. (2023). The impact of sensory stimuli on healthcare workers and outcomes in trauma rooms: A focus group study. *Health Environments Research & Design Journal*. <https://doi.org/10.1177/19375867231215080>
- Belsky, J., & Pluess, M. (2009). Beyond diathesis stress: Differential susceptibility to environmental influences. *Psychological Bulletin, 135*(6), 885–908. <https://doi.org/10.1037/a0017376>
- Benham, G. (2006). The Highly Sensitive Person: Stress and physical symptom reports. *Personality and Individual Differences, 40*(8), 1433–1440. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.11.021>
- Bordarie, J., & Mourtialon, C. (2023). Study of the relationship between sensory processing sensitivity and burnout syndrome among speech and language therapists. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 20*(23), 7132.

- Bova, A., Lucidi, F., Cataldi, S., Giannini, A. M., & Lang, M. (2015). Sensory processing sensitivity and emotional regulation. *Journal of Behavioral Sciences*, 5(1), 45–55.
- Buchanan, E. M., Foreman, R. E., Johnson, B. N., Pavlacic, J. M., Swadley, R. L., & Schulenberg, S. E. (2018). Does the delivery matter? Examining randomization at the item level. *Behaviormetrika*, 45(2), 421–440. <https://doi.org/10.1007/s41237-018-0055-y>
- Chacón, A., Avargues-Navarro, M. L., Pérez-Chacón, M., & Borda-Mas, M. (2023). Occupational psychosocial risks and quality of professional life in service sector workers with sensory processing sensitivity. *Behavioral Sciences*, 13(6), 496. <https://doi.org/10.3390/bs13060496>
- Colombet, K., & Vlerick, P. (2024). Sensorische overprikkeling op het werk. *[Ongepubliceerde doctoraatscriptie]*. Universiteit Gent.
- Daniels, K., & Sonnentag, S. (2007). Affect and control as mediators of the relationship between work characteristics and well-being. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 80(2), 379–399. <https://doi.org/10.1348/096317906X115411>
- de Jonge, J., & Dormann, C. (2006). Stressors, resources, and strain at work: A longitudinal test of the triple-match principle. *Journal of Applied Psychology*, 91(6), 1359–1374. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.91.6.1359>
- de Jonge, J., Dormann, C., & van Vegchel, N. (2004). Taakeisen, hulpbronnen en psychische gezondheid: Het Demand-Induced Strain Compensation (DISC)-Model. *Gedrag & Organisatie*, 17(1), 59–79.
- DeLongis, A., & Holtzman, S. (2005). Coping in context: The role of stress, social support, and personality. *Journal of Personality*, 73(6), 1633–1656. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2005.00361.x>

- Demerouti, E., Bakker, A. B., Nachreiner, F., & Schaufeli, W. B. (2001). The Job Demands–Resources model of burnout. *Journal of Applied Psychology*, 86(3), 499–512. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.86.3.499>
- Demir, E. K. (2023). Investigating item order effect on psychometric properties of a self-report scale. *e-International Journal of Educational Research*, 14(4), 1–15. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1362442>
- Douc  , L., & Adams, C. (2020). Sensory marketing and consumer decision-making: A review. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 55, 102129. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2020.102129>
- Endler, N. S., & Kocovski, N. L. (2001). State and trait anxiety revisited. *Journal of Anxiety Disorders*, 15(3), 231–245. [https://doi.org/10.1016/S0887-6185\(01\)00060-3](https://doi.org/10.1016/S0887-6185(01)00060-3)
- Endsley, M. R. (1995). Toward a theory of situation awareness in dynamic systems. *Human Factors*, 37(1), 32–64. <https://doi.org/10.1518/001872095779049543>
- Engel-Yeger, B., & Dunn, W. (2011). The relationship between sensory processing difficulties and anxiety level of healthy adults. *British Journal of Occupational Therapy*, 74(5), 210–216.
- Ermer, J., & Dunn, W. (1998). The sensory profile: A discriminant analysis of children with and without disabilities. *American Journal of Occupational Therapy*, 52(4), 283–290. <https://doi.org/10.5014/ajot.52.4.283>
- Etkin, A., Egner, T., Peraza, D. M., Kandel, E. R., & Hirsch, J. (2004). Resolving emotional conflict: A role for the rostral anterior cingulate cortex in modulating activity in the amygdala. *Neuron*, 44(6), 1057–1067. <https://doi.org/10.1016/j.neuron.2004.10.012>
- Etkin, A., Klemenhagen, K. C., Dudman, J. T., Rogan, M. T., Hen, R., Kandel, E. R., & Hirsch, J. (2004). Individual differences in trait anxiety predict the response of the

basolateral amygdala to unconsciously processed fearful faces. *Neuron*, 44(6), 1043–1055. <https://doi.org/10.1016/j.neuron.2004.12.006>

Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1–4. <https://doi.org/10.11648/j.ajtas.20160501.11>

Gazzaley, A., & Nobre, A. C. (2012). Top-down modulation: Bridging selective attention and working memory. *Trends in Cognitive Sciences*, 16(3), 129–135. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2011.11.014>

Ghisletta, P., & Lindenberger, U. (2003). Age-based structural dynamics between perceptual speed and knowledge in the Berlin Aging Study: direct evidence for ability dedifferentiation in old age. *Psychology and Aging*, 18(4), 696–713. <https://doi.org/10.1037/0882-7974.18.4.696>

Golonka, K., & Gulla, B. (2021). Individual differences and susceptibility to burnout syndrome: Sensory processing sensitivity and its relation to exhaustion and disengagement. *Frontiers in Psychology*, 12, 751350. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.751350>

Goodman, L. A. (1961). Snowball sampling. *The Annals of Mathematical Statistics*, 32(1), 148–170. <https://doi.org/10.1214/aoms/1177705148>

Grabovska, S., & Musakovska, O. (2020). Information overload: Psychological perspective. *Psychological Journal*, 6(7), 20–29. <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.7.2>

Gray, J. A., & McNaughton, N. (2000). *The neuropsychology of anxiety: An enquiry into the functions of the septo-hippocampal system* (2e ed.). Oxford University Press.

Greven, C. U., Lionetti, F., Booth, C., Aron, E. N., Fox, E., Schendan, H. E., ... & Homberg, J. (2019). Sensory processing sensitivity in the context of environmental sensitivity: A critical review and development of research agenda. *Neuroscience &*

Biobehavioral Reviews, 98, 287–305.

<https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2019.01.009>

Humes, L. E., Busey, T. A., Craig, J., & Kewley-Port, D. (2012). Are age-related changes in cognitive function driven by age-related changes in sensory processing? *Attention, Perception, & Psychophysics*, 75(3), 508–524.

<https://doi.org/10.3758/s13414-012-0406-9>

Humphrey, S. E., Nahrgang, J. D., & Morgeson, F. P. (2007). Integrating motivational, social, and contextual work design features: A meta-analytic summary and theoretical extension. *Journal of Applied Psychology*, 92(5), 1332–1356.

<https://doi.org/10.1037/0021-9010.92.5.1332>

Ingram, R. E., & Luxton, D. D. (2005). Vulnerability–stress models. In B. L. Hankin & J. R. Z. Abela (Eds.), *Development of psychopathology: A vulnerability-stress perspective* (pp. 32–46). SAGE Publications.

Jahncke, H., Hygge, S., Halin, N., Green, A. M., & Dimberg, K. (2011). Open-plan office noise: Cognitive performance and restoration. *Journal of Environmental Psychology*, 31(4), 373–382. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2011.07.002>

Kagan, J., Reznick, J. S., & Snidman, N. (1987). The physiology and psychology of behavioral inhibition in children. *Child Development*, 58(6), 1459–1473.

<https://doi.org/10.2307/1130685>

Kern, J. K., Trivedi, M. H., Garver, C. R., et al. (2007). The pattern of sensory processing abnormalities in autism. *Autism*, 11(2), 123–134.

<https://doi.org/10.1177/1362361307075703>

Khan, I., & Khan, M. A. (2022). Sensory and perceptual alterations. In *StatPearls* [Internet]. StatPearls Publishing.

- Leone, M. J., & Sigman, M. (2020). Stress and cognition in the workplace: The role of sensory processing. *Current Opinion in Psychology*, 33, 113–119.
<https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2019.07.004>
- Levin, K. A. (2006). Study design III: Cross-sectional studies. *Evidence-Based Dentistry*, 7(1), 24–25. <https://doi.org/10.1038/sj.ebd.6400375>
- Liss, M., Mailloux, J., & Erchull, M. J. (2008). The relationships between sensory processing sensitivity, alexithymia, autism, depression, and anxiety. *Personality and Individual Differences*, 45(3), 255–259.
- Lionetti, F., Aron, A., Aron, E. N., Klein, D. N., & Pluess, M. (2018). Observer-rated environmental sensitivity moderates the impact of childhood experiences on adult mental health. *Development and Psychopathology*, 30(1), 273–285.
<https://doi.org/10.1017/S0954579417000502>
- Lionetti, F., Pastore, M., Moscardino, U., Nocentini, A., Pluess, M., & Alessandri, G. (2018). Sensory processing sensitivity and adjustment in childhood: The role of child–teacher relationships. *Scandinavian Journal of Psychology*, 59(5), 456–463.
<https://doi.org/10.1111/sjop.12462>
- Lipowski, Z. J. (1975). Sensory and information overload. In *Sensory and information overload* (pp. 23–44). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4613-2509-3_3
- Marteau, T. M., & Bekker, H. (1992). The development of a six-item short-form of the state scale of the Spielberger State-Trait Anxiety Inventory (STAI). *British Journal of Clinical Psychology*, 31(3), 301–306.
- Marzolla, M. C., Borghans, L., Ebus, J., Gwiazda, M., van Heugten, C., & Hurks, P. P. M. (2025). The impact of noise exposure, time pressure, and cognitive load on objective task performance and subjective sensory overload and fatigue. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*.
<https://doi.org/10.1080/13803395.2025.2458539>

- Masoudian, M., & Razavi, H. (2019). An investigation of the required vigilance for different occupations. *Safety Science*, 119, 353–359.
<https://doi.org/10.1016/j.ssci.2018.08.017>
- McGarrigle, R., & Mattys, S. L. (2023). Sensory-processing sensitivity predicts fatigue from listening, but not perceived effort, in young and older adults. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 66(1), 50–65.
https://doi.org/10.1044/2022_JSLHR-22-00374
- McIntosh, D. N., Miller, L. J., Shyu, V., & Dunn, W. (1999). Overview of the short sensory profile (SSP). In W. Dunn (Ed.), *The sensory profile manual* (pp. 59–73). San Antonio, TX: Psychological Corporation.
- Morgeson, F. P., & Humphrey, S. E. (2006). The Work Design Questionnaire (WDQ): Developing and validating a comprehensive measure for assessing job design and the nature of work. *Journal of Applied Psychology*, 91(6), 1321–1339.
<https://doi.org/10.1037/0021-9010.91.6.1321>
- Moroń, M., Kajdzik, M., & Janik, K. (2024). Signaling high sensitivity: The roles of sensory processing sensitivity, assertiveness, and the dark triad. *Journal of Pacific Rim Psychology*. <https://doi.org/10.1177/18344909241266759>
- Mucci, N., Traversini, V., Lulli, L. G., Vimercati, L., Rapisarda, V., Galea, R., De Sio, S., & Arcangeli, G. (2021). Neurobehavioral alterations in occupational noise exposure: A systematic review. *Sustainability*, 13(21), 12224.
<https://doi.org/10.3390/SU132112224>
- Noy, C. (2008). Sampling knowledge: The hermeneutics of snowball sampling in qualitative research. *International Journal of Social Research Methodology*, 11(4), 327–344. <https://doi.org/10.1080/13645570701401305>

- Paulhus, D. L., & Vazire, S. (2007). The self-report method. In R. W. Robins, R. C. Fraley, & R. F. Krueger (Eds.), *Handbook of research methods in personality psychology* (pp. 224–239). Guilford Press.
- Pérez-Chacón, M., Borda Mas, M. M., Rivera, F., Chacón, A., & Avargues Navarro, M. L. (2024). Analysis of the moderator effect of overstimulation on the relationships between indicators of health-related quality of life, extraversion and maladaptive coping strategies in people with sensory processing sensitivity. *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-024-06507-2>
- Perfecto, H., & O'Donnell, M. (2025). *The use and usefulness of attention checks in behavioral research*. Journal of Consumer Research. <https://doi.org/10.1093/jcr/ucaf058>
- Plebanek, D. J., & Sloutsky, V. M. (2019). Selective attention, filtering, and the development of working memory. *Developmental Science*, 22(1), e12727. <https://doi.org/10.1111/desc.12727>
- Pluess, M., Aron, E., Kähkönen, J. E., Lionetti, F., Huang, Y., Tillmann, T., Greven, C. U., & Aron, A. (2024). Evolution of the concept of sensitivity and its measurement: The Highly Sensitive Person Scale-Revised. *Preprint*. <https://osf.io/adq9z/>
- Pluess, M., & Boniwell, I. (2015). Sensory-processing sensitivity predicts treatment response to a school-based depression prevention program: Evidence of vantage sensitivity. *Personality and Individual Differences*, 82, 40–45. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.03.011>
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J.-Y., & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: A critical review of the literature and recommended remedies. *Journal of Applied Psychology*, 88(5), 879–903. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.88.5.879>
- Qualtrics. (n.d.). *Qualtrics XM* [Computer software]. Qualtrics. <https://www.qualtrics.com>

- Rettig, T. F., & Blom, A. G. (2024). *Investigating respondent attention to experimental text lengths*. *Journal of Survey Statistics and Methodology*.
<https://doi.org/10.1093/jssam/smad044>
- Rindfleisch, A., Malter, A. J., Ganesan, S., & Moorman, C. (2008). Cross-sectional versus longitudinal survey research: Concepts, findings, and guidelines. *Journal of Marketing Research*, 45(3), 261–279. <https://doi.org/10.1509/jmkr.45.3.261>
- Robertson, C. E., & Baron-Cohen, S. (2017). Sensory perception in autism. *Nature Reviews Neuroscience*, 18(11), 671–684. <https://doi.org/10.1038/nrn.2017.112>
- RStudio Team. (2022). *RStudio: Integrated development environment for R* (Version 2021.09.2+382, “Ghost Orchid”) [Computer software]. RStudio, PBC.
<https://dailies.rstudio.com/version/2021.09.2%2B382/>
- Schäfer, J. O., Zimmermann, J., Bader, K., & Egloff, B. (2022). Neural correlates of sensory processing sensitivity: An fMRI study. *Neuroscience Letters*, 771, 136412.
<https://doi.org/10.1016/j.neulet.2022.136412>
- Schäfer, M., Kühnel, A., & Gärtner, M. (2022). Sensory processing sensitivity and somatosensory brain activation when feeling touch. *Scientific Reports*, 12, 12024.
<https://doi.org/10.1038/s41598-022-15497-9>
- Schaufeli, W. B., & Bakker, A. B. (2004). Job demands, job resources, and their relationship with burnout and engagement: A multi-sample study. *Journal of Organizational Behavior*, 25(3), 293–315. <https://doi.org/10.1002/job.248>
- Scheydt, S., Müller Staub, M., Frauenfelder, F., Nielsen, G. H., Behrens, J., & Needham, I. (2017). Sensory overload: A concept analysis. *International Journal of Mental Health Nursing*, 26(4), 294–303. <https://doi.org/10.1111/inm.12303>
- Scheydt, S., Needham, I., Nielsen, G. H., Ebbinghaus, U., & Behrens, J. (2017). Effects of sensory overload and deprivation on patients with schizophrenia: A scoping

review. *Schizophrenia Research*, 190, 53–63.

<https://doi.org/10.1016/j.schres.2017.03.032>

Schmitt, A., Dreiseitl, L., & Belschak, F. (2022). Sensory processing sensitivity as a predictor of proactive work behavior and a moderator of the job complexity–proactivity relationship. *Frontiers in Psychology*, 13, 859006.

<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.859006>

Schriesheim, C. A., Kopelman, R. E., & Solomon, E. (1989). Grouped versus randomized format: An investigation of scale convergent and discriminant validity using LISREL confirmatory factor analysis. *Applied Psychological Measurement*, 13(1), 19–32. <https://doi.org/10.1177/014662168901300103>

Schriesheim, C. A., Kopelman, R. E., & Solomon, E. (1989). The effect of grouped versus randomized questionnaire format on scale reliability and validity: A three-study investigation. *Educational and Psychological Measurement*, 49(3), 487–505.

<https://doi.org/10.1177/001316448904900301>

Şengül-İnal, G., & Sümer, N. (2020). Exploring the multidimensional structure of sensory processing sensitivity in Turkish samples. *Current Psychology*, 39, 1462–1472.

<https://doi.org/10.1007/s12144-017-9751-0>

Shimada, D., & Katahira, K. (2022). Sequential dependencies of responses in a questionnaire survey and their effects on the reliability and validity of measurement. *Behavior Research Methods*, 54, 2625–2638.

<https://doi.org/10.3758/s13428-022-01943-z>

Shimada, D., & Katahira, K. (2023). Sequential dependencies of responses in a questionnaire survey and their effects on the reliability and validity of measurement. *Behavior Research Methods*, 55(6), 3241–3259.

<https://doi.org/10.3758/s13428-022-01943-z>

- Smolewska, K. A., McCabe, S. B., & Woody, E. Z. (2006). A psychometric evaluation of the Highly Sensitive Person Scale: The components of sensory-processing sensitivity and their relation to the BIS/BAS and “Big Five”. *Personality and Individual Differences*, 40(6), 1269–1279.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.09.022>
- Sobczak, S., Marchewka, A., Domagalik, A., Gola, M., & Kossut, M. (2021). The highly sensitive person: Stress reactivity and psychological functioning. *Frontiers in Psychology*, 12, 624109. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.624109>
- Spielberger, C. D. (1983). *Manual for the State-Trait Anxiety Inventory (Form Y)*. Consulting Psychologists Press.
- Stern, E. R., Recchia, N., Tu, L., Ludlow, M., Breland, M., Eng, G. K., Tobe, R. H., & Collins, K. A. (2024). Neural Mechanisms of Sensory Over-Responsivity in Autism Spectrum and Obsessive-Compulsive Disorders. *Biological Psychiatry*.
<https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2024.02.017>
- Sutter, C., & Sülzenbrück, S. (2023). How sensory processing sensitivity shapes employee reactions to core job characteristics. *Zeitschrift für Arbeits- und Organisationspsychologie*. <https://doi.org/10.1026/0932-4089/a000415>
- Van den Tooren, M., de Jonge, J., & Dormann, C. (2011). A dynamic perspective on the interplay between job demands and job resources in the prediction of employee outcomes. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 20(6), 730–759. <https://doi.org/10.1080/1359432X.2010.487570>
- Van de Ven, B., de Jonge, J., & Vlerick, P. (2014). Testing the Triple-Match Principle in the Technology Sector: A Two-Wave Longitudinal Panel Study. *Applied Psychology*, 63(4), 738–760. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2012.00523.x>
- Vander Elst, T., Sercu, M., Van den Broeck, A., Van Hoof, E., Baillien, E., & Godderis, L. (2019). Who is more susceptible to job stressors and resources? Sensory-

- processing sensitivity as a personal resource and vulnerability factor. *PLOS ONE*, 14(11), e0225103. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0225103>
- van der Linden, D., Keijsers, G. P., Eling, P., & van Schaijk, R. (2006). Work stress and attentional difficulties: An initial study on burnout and cognitive failures. *Work & Stress*, 19(1), 23–36. <https://doi.org/10.1080/02678370500065275>
- Veleanovici, A., Oncioiu, A. E., & Baryla-Matejczuk, M. (2023). The influence of the work environment on hypersensitive employees. *Psihologie*, 24–25, 201–208. <https://doi.org/10.46727/c.v1.24-25-03-2023.p201-208>
- Wakefield, J. C., & First, M. B. (2012). *Placing symptoms in context: The role of contextual criteria in reducing false positives in Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders diagnoses. Comprehensive Psychiatry*, 53(2), 130–139. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2011.03.001>
- Warm, J. S., Parasuraman, R., & Matthews, G. (2008). Vigilance requires hard mental work and is stressful. *Human Factors*, 50(3), 433–441. <https://doi.org/10.1518/001872008X312152>
- Withrow, R. L. (2007). Sensory integration dysfunction: Implications for counselors working with children. *Journal of School Counseling*, 5(1).
- Xanthopoulou, D., Bakker, A. B., Demerouti, E., & Schaufeli, W. B. (2007). The role of personal resources in the JD–R model. *Journal of Vocational Behavior*, 70(2), 229–243. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2006.10.007>
- Zsido, A. N., Teleki, S. A., Csokasi, K., Rozsa, S., & Bandi, S. A. (2020). Development of the short version of the Spielberger State–Trait Anxiety Inventory. *Psychiatry Research*, 291, Article 113223. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113223>

8. Bijlagen

8.1 Informatiebrief en instructies

INFORMATIEBRIEF DEELNEMERS

Beste deelnemer,

Hartelijk dank dat je wil deelnemen aan dit onderzoek.

In het kader van een grootschalig onderzoek aan de UGent onderzoeken we hoe werknemers hun werkomstandigheden, prikkels en mogelijke hulpmiddelen of gevoeligheden op het werk ervaren.

Om deel te kunnen nemen aan dit onderzoek moet je 18 jaar of ouder zijn en minstens 2 dagen per week op je fysieke werkplek werken (het gebouw van jouw werkgever (bv. kantoor...) of 'on site' (bv. bouwterrein, werf...)). In deze vragenlijst gaat het om jouw persoonlijke ervaring, en zijn er dus geen juiste of foute antwoorden.

Jouw deelname is volledig vrijwillig en je antwoorden worden geanonimiseerd verwerkt. De resultaten worden uitsluitend gebruikt voor academische doeleinden en strikt vertrouwelijk behandeld.

Het invullen van de survey duurt ongeveer 20 minuten.

Als u vragen heeft over deze vragenlijst of het onderzoek, aarzel dan niet om contact op te nemen via kato.colombet@ugent.be. Nogmaals dank voor jouw bereidheid om mee te werken.

Deze studie werd goedgekeurd door de Ethische Commissie van de Faculteit Psychologie en Pedagogische wetenschappen van de Universiteit Gent. In deze

Informatiebrief vind je meer informatie over het onderzoek en de verwerking van de verzamelde data in dit onderzoek.

Met vriendelijke groeten,
Drs. Kato Colombet
Prof. Peter Vlerick & Prof. Bert Weijters
Departement Werk, Organisatie & Samenleving
Universiteit Gent

PERSOONLIJKE UITNODIGING

Beste deelnemer,

Dit onderzoek maakt deel uit van een grootschalig doctoraatsonderzoek aan de Universiteit Gent, waarin wordt onderzocht hoe werknemers omgaan met prikkels, stress en emoties in hun werkomgeving. Het doel van dit onderzoek is om wetenschappelijk onderbouwde inzichten te verkrijgen die kunnen bijdragen aan het ontwikkelen van hulpmiddelen en strategieën om werknemers gezond, veerkrachtig en duurzaam inzetbaar te houden.

In dit kader wordt u uitgenodigd om een online vragenlijst in te vullen. Deze vragenlijst bevat verschillende onderdelen die peilen naar diverse aspecten van functioneren op het werk, zoals onder andere hoogsensitiviteit, beleving van stress en spanning, en algemeen welzijn en omgang met prikkels.

Uw deelname neemt ongeveer twintig minuten in beslag. Er zijn geen juiste of foute antwoorden: het gaat om uw persoonlijke ervaring. Deelname is volledig vrijwillig en anoniem. De resultaten worden uitsluitend gebruikt voor wetenschappelijke doeleinden en worden strikt vertrouwelijk behandeld.

Mocht u vragen hebben over het onderzoek of uw deelname, dan kunt u contact opnemen via: Kato.colombet@ugent.be

Hartelijk dank voor uw bereidheid om mee te werken aan dit onderzoek en zo bij te dragen aan een beter begrip van hoe mensen gezond en veerkrachtig kunnen blijven functioneren in hun werkomgeving.

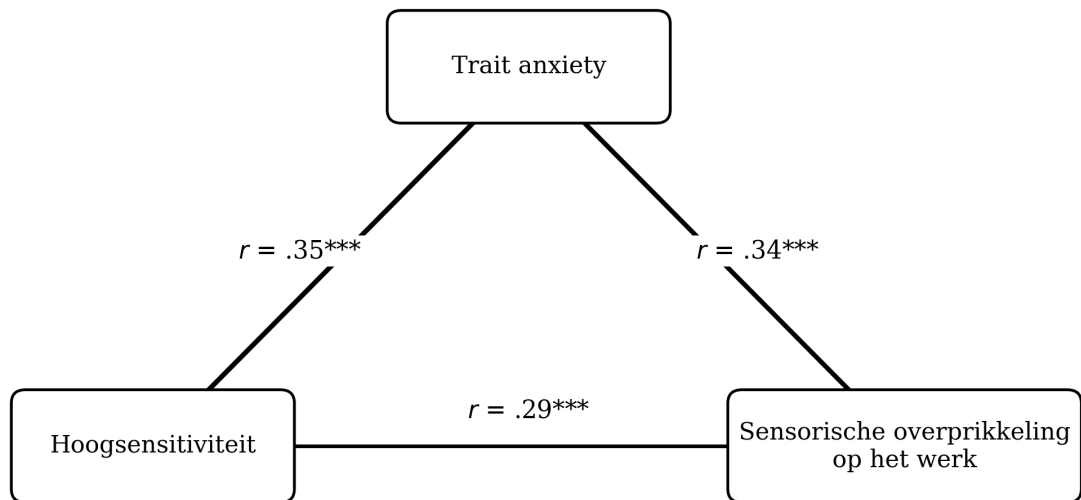
Met vriendelijke groet,
Maaïke Grootaert
Student bedrijfspsychologie
Universiteit Gent

8.2 Aanvullende visualisatie van de correlaties

Ter aanvulling op Tabel 2 wordt in Figuur A1 een visuele weergave gegeven van de correlaties tussen de drie kernvariabelen van deze masterproef: hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling op het werk. De figuur heeft als doel het correlatiepatroon tussen de variabelen overzichtelijk weer te geven. De bijbehorende correlatiecoëfficiënten en significantieniveaus worden inhoudelijk gerapporteerd in Sectie 4.3 en Tabel 2.

Figuur A1

Aanvullende visualisatie van de correlaties tussen hoogsensitiviteit, trait anxiety en sensorische overprikkeling op het werk

Noot. De figuur geeft de Pearson-correlaties weer tussen de kernvariabelen in de finale analysedataset ($N = 580$). Alle weergegeven correlaties waren significant op $^{**}p < .001$. HSP = hoogsensitiviteit.